

AKOS

Št. zadeve: 0070-1/2021/1

Datum: 21. 12. 2021

Osnutek strategije za spodbujanje regulativne predvidljivosti na trgu elektronskih komunikacij za obdobje 2022 – 2024

Vsebina

1	Uvod.....	3
1.1	Namen strategije in strateški cilji	4
2	Pravna in strateška podlaga	7
3	Splošni trendi in izzivi.....	9
4	Ključni izzivi na področjih regulacije trga elektronskih komunikacij in načrtovane aktivnosti v obdobju 2022 – 2024.....	12
4.1	Učinkovita konkurenca in (nad)gradnja širokopasovnih omrežij v smeri VHCN preko ustrezne regulacije	12
4.1.1	Izvajanje analiz in regulacija upoštevanih trgov	12
4.1.2	Spremljanje razvoja trga in učinkov regulacije	16
4.1.3	Odpravljanje izkrivljanja ali omejevanja konkurence	21
4.1.4	Učinkovita uporaba in upravljanje številskega prostora	23
4.1.5	Gradnja in razvoj omrežij	26
4.2	Razvoj notranjega trga	30
4.2.1	Odpravljanje ovir pri zagotavljanju vseevropskih elektronskih komunikacijskih omrežij, pripadajočih zmogljivosti in storitev.....	30
4.2.2	Gradnja in razvoj vseevropskih storitev in povezljivosti.....	32
4.2.3	Usklajenost z drugimi pristojnimi organi na nacionalnem in EU nivoju	34
4.3	Uveljavitev interesov državljanov	39
4.3.1	Dostop do ustrezne univerzalne storitve vsem državljanom RS po dostopnih cenah	39
4.3.2	Visoka raven varstva potrošnikov	40
4.3.3	Visoka raven varstva osebnih podatkov in zasebnosti	42
4.3.4	Jasne informacije za končne uporabnike	43
4.3.5	Zadovoljene potrebe posebnih družbenih skupin končnih uporabnikov (invalidi, starejši, osebe s posebnimi socialnimi potrebami).....	45
4.3.6	Varnost omrežij in storitev	46
4.3.7	Uporaba aplikacij in storitev po lastni izbiri končnih uporabnikov	48
4.3.8	Okrepljena informacijska pismenost	49
4.3.9	Odprt in nevtralen značaj interneta	51
5	Kratice	53

1 Uvod

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (v nadaljevanju: Agencija) je na podlagi drugega odstavka 88. člena Zakona o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS, št. 109/12, 40/14 – ZIN-B, 54/14 – odl. US, 81/15 in 40/17; v nadaljnjem besedilu: ZEKom-1) pripravila novo triletno strategijo regulacije trga elektronskih komunikacij, ki se nanaša na obdobje 2022 – 2024. Pri pripravi je upoštevala trende in razvoj na trgu, upoštevala je vse v času priprave strategije dostopne pravne in strateške podlage, podzakonske akte, poglede deležnikov in razmere konkurence na trgu, tehnološki razvoj, sprejem ustrezne regulative, razpoložljivost resursov, usmeritve na nacionalnem nivoju (ministrstva) oziroma nivoju Evropske unije (Evropska komisija in Skupina evropskih regulatorjev za elektronske komunikacije BEREC).

Strategija sledi usmeritvam predhodne Strategije regulacije trga elektronskih komunikacij za spodbujanje regulativne predvidljivosti, št. 0070-5/2018/8 z dne 20. 12. 2018 in hkrati upošteva trende in cilje Evropske unije na tem področju. Tehnološki razvoj na področju elektronskih komunikacij napoveduje razvoj novih tehnologij ter popolno digitalizacijo procesov in storitev na novih platformah, kar vpliva tudi na razvoj trgov. Agencija se zaveda, da je napovedovanje aktivnosti za nadaljnja tri leta na tako dinamičnem trgu izjemno težko in bo zato strategija najverjetneje podvržena spremembam in prilagoditvam. Prav zato je strategija zasnovana dovolj splošno, da pušča prostor tudi za izvajanje aktivnosti, ki so v trenutku njene priprave nepredvidljive oz. neznane. Krajše in konkretnije aktivnosti, pri katerih lahko prihaja tudi do odstopanj od v strategiji predvidenih aktivnosti, Agencija določa v svojih letnih programih dela, v katerih lažje upošteva aktualne razmere in kratkoročno načrtuje svoje delo.

V nadaljevanju dokumenta je pojasnjen namen ter podani strateški cilji strategije, pravne in strateške podlage za izvajanje pristojnosti Agencije na področju dela elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev, kratek opis trendov na trgu elektronskih komunikacij, nato pa podrobnejši pregled področij z zapisanimi akcijami za naslednje tri letno obdobje.

1.1 Namen strategije in strateški cilji

Namen tega dokumenta je predstaviti strateške cilje Agencije na področju elektronskih komunikacij za naslednje triletno obdobje¹ in predvideti prihodnje aktivnosti/akcije za njihovo izvedbo, s čimer želi Agencija zagotoviti večjo regulativno predvidljivost in konsistenten pristop ter enake pogoje za vse deležnike na trgu, hkrati pa ob upoštevanju nacionalnih in evropskih trendov iskati rešitve v začrtani smeri ter pravočasno reagirati in ukrepati ob dogajanjih na nacionalnem trgu. Ob zagotavljanju enakih pogojev za delovanje operaterjev na trgu elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev je jasno začrtan nadaljnji razvoj učinkovite konkurence, predstavljeno pa je tudi varovanje pravic uporabnikov storitev in izvajanje univerzalne storitve.

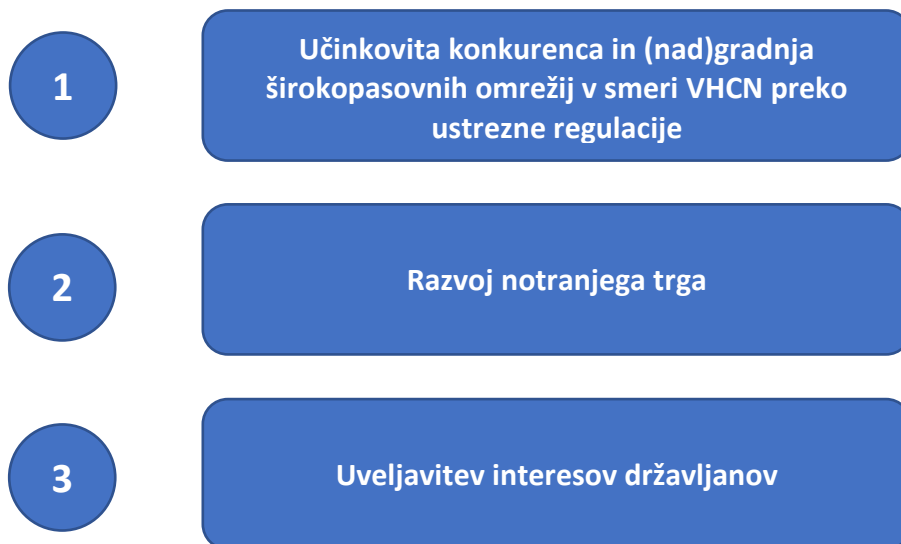
Strategija torej zaobjema regulacijo in nadzor trgov za zagotavljanje učinkovite konkurence in kakovostnih storitev po primernih cenah ter spodbujanje razvoja novih storitev in tehnologij za višjo kakovost življenja.

Operaterjem bo večja regulativna predvidljivost omogočila učinkovitejšo pripravo investicijskih načrtov za izgradnjo VHCN infrastrukture in načrtovanje črpanja s tem povezanih sredstev, potencialnim novim konkurentom bo omogočila manj tvegan sprejem odločitev glede njihovega vstopa na trg, končnim uporabnikom pa bo predstavila varstvo njihovih pravic in zagotovljen nabor določenih storitev. Agencija se zaveda, da je v dobi ekspanzivnega tehnološkega napredka popolno predvidljivost težko doseči, saj lahko hitro pride do npr. spremembe topologije gradnje komunikacijskih omrežij, po drugi strani pa se izvedba strateških ciljev v časovnem oziru lahko spremeni zaradi spremenjenih konkurenčnih razmer na trgu, nepredvidenih dejanj v postopkih sodelovanja in posvetovanja z Evropsko komisijo (npr. glede notifikacije sprejetih odločitev s strani Agencije) ali pa zaradi spremenjenih pravnih ureditev na nacionalnem nivoju.

¹ Triletno obdobje od začetka leta 2022 do konca leta 2024

Agencija je že v predhodni strategiji predstavila strateške cilje razdeljene v tri vodilne sklope.

Vsak posamezen sklop je podrobneje razdelan na podsklope, katerim akcijam bo Agencija sledila tudi v obdobju od začetka leta 2022 do konca leta 2024:

- 1) Učinkovita konkurenca in (nad)gradnja širokopasovnih omrežij v smeri VHCN preko ustrezne regulacije, ki vključuje:**
 - a. izvajanje analiz in regulacija upoštevanih trgov;
 - b. spremljanje razvoja trga in učinkov regulacije;
 - c. odpravljanje izkrivljanja ali omejevanja konkurence;
 - d. učinkovita uporaba in upravljanje številskega prostora;
 - e. gradnja in razvoj omrežij.
- 2) Razvoj notranjega trga, ki vključuje:**
 - a. odpravljanje ovir pri zagotavljanju vseevropskih elektronskih komunikacijskih omrežij, pripadajočih zmogljivosti in storitev;
 - b. gradnja in razvoj vseevropskih storitev in povezljivosti;
 - c. usklajenost z drugimi pristojnimi organi na nacionalnem in EU nivoju.
- 3) Uveljavitev interesov državljanov, ki vključuje:**
 - a. dostop do ustrezne univerzalne storitve vsem državljanom RS po dostopnih cenah;
 - b. visoka raven varstva potrošnikov;
 - c. visoka raven varstva osebnih podatkov in zasebnosti;
 - d. jasne informacije za končne uporabnike;
 - e. zadovoljene potrebe posebnih družbenih skupin končnih uporabnikov (invalidi, starejši, osebe s posebnimi socialnimi potrebami);
 - f. varnost omrežij in storitev;
 - g. uporaba aplikacij in storitev po lastni izbiri končnih uporabnikov;
 - h. okrepljena informacijska pismenost;
 - i. odprt in nevtralen značaj interneta.

Z načrtovanimi akcijami, ki so predstavljene v nadaljevanju dokumenta in temeljijo na analizi in predvidevanju razvoja posameznih področij, bo Agencija zasledovala zgoraj navedene strateške cilje. Akcije so oblikovane z vidika poslanstva Agencije in usmerjene v odpravo pomanjkljivosti, ki jih Agencija zaznava pri svojem delu. Agencija bo, v skladu s svojim poslanstvom, naloge za doseganje navedenih ciljev opravljala neodvisno in transparentno, ter ob doslednem spoštovanju vseh regulativnih načel s ciljem spodbujanja regulativne predvidljivosti.

Agencija je predmetno strategijo pripravila neodvisno in v okviru svojih pristojnosti, nanaša pa se izključno na trg elektronskih komunikacij, kot to določa aktualna nacionalna zakonodaja.

2 Pravna in strateška podlaga

Zakoni na področju elektronskih komunikacij:

- Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKom-1, Uradni list RS, št. 109/12, 40/14 – ZIN-B, 54/14 – odl. US, 81/15 in 40/17),
- Direktiva (EU) 2018/1972 Evropskega parlamenta in sveta z dne 11. decembra 2018 o Evropskem zakoniku o elektronskih komunikacijah (EECC).

Podzakonski akti na področju elektronskih komunikacij:

Splošni akti

- Splošni akt o razčlenjenem računu (Ur. l. RS, št. 99/13),
- Splošni akt o varnosti omrežij in storitev ter delovanje v izjemnih stanjih (Ur. l. RS, št. 75/13 in 64/15) - neuradno prečiščeno besedilo,
- Splošni akt o zavarovanju hranjenih podatkov (Ur. l. RS, št. 75/13),
- Splošni akt o načinu upoštevanja meril glede nudenja cenovnih opcij in za določitev paketov za potrošnike z nizkimi dohodki oziroma s posebnimi potrebami v okviru zagotavljanja univerzalne storitve (Ur. l. RS, št. 62/13, obrazec),
- Splošni akt o elementih vzorčne ponudbe za veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji (Ur. l. RS, št. 6/2019),
- Splošni akt o zbiranju, uporabi in dajanju podatkov o razvoju trga elektronskih komunikacij (Ur. l. RS, št. 77/16 in 58/19),
- Splošni akt o obliki in načinu objave obvestila o spremembi pogojev iz naročniške pogodbe (Ur. l. RS, št. 62/13 in 43/17),
- Splošni akt o načinu izračuna plačil za uporabo elementov oštevilčenja (Ur. l. RS, št. 31/13, 21/16, 15/17 in 72/18),
- Splošni akt o kakovosti univerzalne storitve (Ur. l. RS, št. 27/18, 21/2021),
- Splošni akt o prenosljivosti števil (Ur. l. RS, št. 62/13, št. 23/18 in 77/18),
- Splošni akt o načrtu oštevilčenja (Ur. l. RS, št. 62/13, 107/13, in 41/18),
- Splošni akt o prenosni hitrosti, primerni za funkcionalni dostop do interneta (Ur. l. RS, št. 27/2018, 21/2021 - začne veljati 13. 4. 2021),
- Splošni akt o vsebini in obliki obvestila o zagotavljanju javnih komunikacijskih omrežij oziroma izvajanju javnih komunikacijskih storitev (Ur. l. RS, št. 62/13),
- Splošni akt o pretvorbi števil v ENUM - številke (Ur. l. RS, št. 62/13),
- Splošni akt o velikosti številskih blokov, za pridobitev katerih je treba vlogi priložiti projekt (Ur. l. RS, 62/13 in 72/18),
- Splošni akt o vsebini in obliki vloge za izdajo odločbe o dodelitvi elementov oštevilčenja (Ur. l. RS, št. 62/13 in 72/18),
- Splošni akt o načinu izračuna neto stroškov univerzalne storitve (Ur. l. RS, št. 27/2018),
- Splošni akt o preglednosti v zvezi z načrtovanimi gradbenimi deli in o skupni gradnji gospodarske javne infrastrukture (Ur. l. RS, št. 9/18),
- Splošni akt o dostopu do obstoječe fizične infrastrukture (Ur. l. RS, št. 12/18),
- Splošni akt o minimalnih zahtevah pri načrtovanju in izvedbi dostopovnih in razdelilnih točk (Ur. l. RS, št. 39/18),
- Splošni akt o spremljanju in nadzoru porabe podatkovnih storitev (Ur. l. RS, št. 9/2018),
- Splošni akt o storitvah dostopa do interneta in s tem povezanih pravic končnih uporabnikov (Ur. l. RS, št. 54/2019),

Uredbe

- Uredba o ukrepih za končne uporabnike invalide (Ur. l. RS, št. 92/10),
- Uredba o pravici do omrežnih priključnih točk s prednostjo (Ur. l. RS, št. 79/13),
- Uredba o izvajanju Uredbe (EU) o gostovanju v javnih mobilnih komunikacijskih omrežjih v Uniji (Uradni list RS, št. 55/13 in 28/16),
- Uredba o izvajanju Uredbe (EU) o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta (Uradni list RS, št. 29/16).

Pravilniki

- Pravilnik o kakovosti storitve za enotno evropsko telefonsko številko za klice v sili 112 in številko policije 113 (Ur. l. RS, št. 17/2018),
- Pravilnik o enostavnih komunikacijskih objektih in vzdrževanju komunikacijskih objektov (Ur. l. RS, št. 77/13),
- Pravilnik o kategorijah potrošnikov, ki so upravičeni do posebnih cenovnih opcij ali paketov (Ur. l. RS, št. 101/05 in 92/10),
- Pravilnik o opremljenosti in vmesnikih za zakonito prestržanje informacij (Ur. l. RS, št. 89/13)
- Pravilnik o vodenju in vsebini podatkov o komunikacijskih omrežjih in pripadajoči infrastrukturi, omrežnih priključnih točkah in drugih elektronskih komunikacijskih omrežjih (Ur. l. RS, št. 19/18),
- Pravilnik o načinu posredovanja hranjenih podatkov o prometu telefonskih storitev v mobilnem in fiksnem elektronskem komunikacijskem omrežju (Ur. l. RS, št. 103/09).

Strateška podlaga:

- Evropsko digitalno desetletje - Digitalni kompas²
- Predlog programa politike za digitalno preobrazbo do 2030 – Pot do digitalnega desetletja³
- Digitalna Evropa⁴,
- Predlog strategije informacijske družbe Digitalna slovenija 2030⁵,
- Strategija razvoja Slovenije 2030⁶,

Strateška podlaga, ki se izteka⁷

- Digitalna Slovenija 2020 – Strategija razvoja informacijske družbe do leta 2020 (2016),
- Načrt razvoja širokopasovnih omrežij do 2020 (2016) in Dodatek k Načrtu razvoja širokopasovnih omrežij do leta 2020 (2018),
- Strategija razvoja javne uprave 2015 – 2020 (2015),
- Strategija kibernetске varnosti (2016).

² Evropsko digitalno desetletje, dostopno na

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/sl/ip_21_983/IP_21_983_SL.pdf

³ Pot do digitalnega desetletja, dostopno na <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-decision-establishing-2030-policy-programme-path-digital-decade>

⁴ https://www.digitaleurope.org/wp/wp-content/uploads/2020/10/DIGITALEUROPE_How-to-spend-it_A-digital-investment-plan-for-Europe.pdf

⁵ Strategija Digitalna Slovenija 2030 bo predvidoma zaključena in potrjena na Vladi Republike Slovenije do konca leta 2021.

⁶ Strategija razvoja Slovenije 2030, dostopno na:

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj8ueV9PH0AhVJ6aQKHWCXBygQFnoECAKQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.gov.si%2Fassets%2Fvladne-sluzbe%2Fsvrk%2Fstrategija-razvoja-slovenije-2030%2Fstrategija_razvoja_slovenije_2030.pdf&usg=AOvVaw1oNVYmvUtDoa4ATvFD44o8

⁷ V času priprave tega dokumenta, se izteka veljavnost Strategije razvoja informacijske družbe do leta 2020, Načrta razvoja širokopasovnih omrežij do 2020 in Dodatka k Načrtu razvoja širokopasovnih omrežij do leta 2020 in Strategija razvoja javne uprave 2015 – 2020, novi strateški dokumenti pa še niso potrjeni, zato so trenutno aktualni dokumenti še vedno navedeni in jih je Agencija smiselno uporabila.

3 Splošni trendi in izzivi

Hiter razvoj telekomunikacijskega trga je ključen za konkurenčnost gospodarstva, kar je prepoznala tudi Evropska komisija, ki je 9. marca 2021 predstavila vizijo in poti za digitalno preobrazbo Evrope⁸ v obliki digitalnega kompasa. Evropska komisija je ta dokument poimenovala Evropsko digitalno desetletje: digitalni cilji za leto 2030. Cilji so sestavljeni iz štirih ključnih področij, ki so del evropskega digitalnega kompasa⁹:

- znanja in spretnosti,
- varne in trajnostne digitalne infrastrukture,
- digitalna preobrazba podjetij in
- digitalizacija javnih storitev.

Pol leta kasneje pa je Evropska komisija predstavila še načrt za digitalno preobrazbo družbe in gospodarstva Evropske unije do leta 2030 – Pot do digitalnega desetletja¹⁰, ki temelji na letnem mehanizmu sodelovanja Komisije in držav članic na področju digitalnih znanj in spretnosti, digitalnih infrastruktur, digitalizacije podjetij in javnih storitev. Namen tega načrta je tudi opredeliti in izvajati obsežne digitalne projekte, ki vključujejo Komisijo in države članice.

Za doseganje ciljev iz digitalnega kompasa bo Evropska komisija pospešila in olajšala izvajanje projektov z udeležbo več držav ob podpori mehanizma za okrevanje in odpornost iz katerega bo morala vsaka država nameniti digitalnemu prehodu najmanj 20 % sredstev. Prav tako pa bo del sredstev namenjenih tudi iz kohezijskih skladov in drugih virov financiranja EU.

Agencija bo pri svojem delovanju sledila ciljem digitalnega kompasa in tako doprinesla k hitrejšemu razvoju telekomunikacijskega trga, ki bo eden ključnih gradnikov za digitalno preobrazbo Evrope do leta 2030. K temu bo v okviru predhodne regulacije v večji meri pripomogla obveznost dopustitve operatorskega dostopa do komunikacijskih objektov in njihova souporaba, kot so (a) stavbe ali dostopi v stavbe, kabli v stavbah, vključno z napeljavami, (b) drogovi, stebri, cevni vodi in kanali, revizijski in vstopni jaški ter omarice in (c) antene, stolpi in druge podporne konstrukcije. Obveznost dostopa do komunikacijskih objektov je sorazmeren ukrep, ki iskalcem dostopa omogoča gradnjo lastnih fiksnih omrežij zlasti na območjih, kjer je podvajanje infrastrukture bodisi nemogoče ali pa vsaj ni ekonomsko upravičeno.

Z omogočanjem dostopa ostalim operaterjem do reguliranega omrežja Telekoma Slovenije se istočasno vzpodbuja rast aktivnih priključkov na maloprodajnem trgu zaradi pridobivanja novih končnih uporabnikov s strani drugih operaterjev, ki gostujejo na omrežju Telekoma Slovenije. S tem se izboljšuje izkoriščenost že zgrajenega omrežja ter krajša čas povrnitve vloženih sredstev operaterja Telekom Slovenije.

Prav tako pa bo k hitrejši digitalni preobrazbi Evrope pripomogla tudi simetrična regulacija, ki operaterjem omogoča, da za svoje potrebe izkoristijo že obstoječe kapacitete komunikacijskih

⁸ Oblikovanje digitalne prihodnosti Evrope, dostopno na https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/shaping-europe-digital-future_sl

⁹ Evropski Digitalni kompas, dostopno na https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/IP_21_983

¹⁰ Pot do digitalnega desetletja, dostopno na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-decision-establishing-2030-policy-programme-path-digital-decade>

objektov drugih uporabnikov, uporabi pa se lahko tudi ostala (ne-komunikacijska) omrežja, kot so npr. elektroenergetska omrežja, plinovodi, opuščena vodovodna omrežja ipd.

Velik vpliv na doseganje ciljev digitalnega kompasa bo imelo tudi postopno ukinjanje bakrene infrastrukture in prehod na optiko ter tudi postopno večanje deleža optike v kabelskih omrežjih t.i. hibridno optično-kabelskih omrežjih, kjer se s približevanjem optičnega vlakna končnim uporabnikom povišuje tudi prenosna hitrost interneta.

Mobilno omrežje pete generacije (5G) bo prineslo postopno zgoščevanje baznih postaj zaradi večje potrebe po zmogljivejšem omrežju in nove arhitekturne rešitve, kot so centraliziran RAN. To bo imelo za posledico prisotnost optičnih omrežij tudi na območjih, kjer do sedaj še niso bila prisotna, predvsem zaradi močnega povečanja zahtev za zaledne povezave tako glede prenosne kapacitete kot zakasnitev. Pri tem se pojavljajo novi sinergijski učinki: precej povečane potrebe po optičnem omrežju zaradi mobilnih zalednih povezav na eni strani in možnost ponujanja zmogljivih storitev na fiksni lokaciji tudi preko mobilnega omrežja na drugi strani. BEREC se teh učinkov zaveda in zato se v okviru delovnih skupin, v katerih aktivno sodeluje tudi Agencija, preučuje vpliv teh trendov na regulacijo (nor. Regulatory treatment for backhaul, Impact of 5G on regulation).

Vse zgoraj navedene aktivnosti bodo pozitivno vplivale na digitalno preobrazbo. Prav tako je Strateški svet za digitalizacijo junija 2021 objavil 40 ambicioznih ukrepov¹¹ za digitalni razvoj Slovenije, ki naj bi Slovenijo popeljal med prvih pet digitalno naprednih držav v EU do leta 2026.

Pandemija COVID-19 je okrepila zavedanje, da so digitalne tehnologije nujne za delo, učenje, zabavo, druženje, nakupovanje in dostop do različnih storitev, od zdravstvenih storitev do kulture, je pa tudi razkrila ranljivosti našega digitalnega prostora, njegovo odvisnost od neevropskih tehnologij in možnost manipuliranja posameznikov in družbe. Evropska komisija se zaveda pomena varnega spletnega okolja za uporabnike in zagotavljanja pravičnih in odprtih digitalnih trgovin, zato je decembra leta 2020 pripravila predlog zakona o digitalnih storitvah (DSA – Digital Service Act), in predlog zakona o digitalnih trgih (DMA – Digital Market Act). Oba predlagana zakona obravnavata vprašanja, ki so medsebojno povezana: predlog DMA je usmerjen v pomanjkanje konkurence na digitalnih trgih; predlog DSA pa se nanaša predvsem na preglednost in varstvo potrošnikov. Predlog DMA vpliva na t. i. vratarje (ang. gatekeepers), ki so platforme z vsaj 45 milijoni mesečno aktivnih uporabnikov, ki izpolnjujejo še številne druge pogoje. Predlog DSA pa se uporablja za vse spletne posrednike in določa dodatne zahteve za tiste, ki jih uporablja več kot 10 % potrošnikov EU. Oba zakona naj bi bila sprejeta v letu 2022, nacionalni regulativni organi pa bodo odgovorni za izvajanje pravil v okviru zakonskih pristojnosti.

Digitalno gospodarstvo prinaša nove priložnosti in izzive. Uporaba masovnih podatkov in algoritmov ima velik potencial, lahko pa tudi poveča tveganje za nastanek novih prevladujočih podjetij na trgu. Vprašanja potencialnih monopolov, prevlade in ozkih grl so bila izpostavljena kot nekatere digitalne prednostne naloge Evropske komisije. Poleg tega tehnologije, kot je umetna inteligenca (AI), obljublajo izboljšanje kakovosti življenja, varnosti in blaginje evropskih državljanov. AI ter povezana in avtomatizirana mobilnost sta obravnavani tako med digitalnimi prednostnimi nalogami Evropske komisije kot tudi v predlogu zakona o digitalnih storitvah (DSA). Ukvarjanje s pristopi, usmerjenimi k

¹¹ 1. paket ukrepov strateškega sveta za digitalizacijo, junij 2021, dostopno na https://www.gov.si/assets/vlada/Fotografije/Razno/NK-digitalizacija_2206/1.-paket-ukrepov-Strateskega-sveta-za-digitalizacijo.pdf

podatkom in načela regulacije, ki temeljijo na podatkih, bodo v naslednjih letih ključnega pomena za razvoj digitalne družbe.

Evropa želi postati prva podnebno nevtralna celina. V prizadevanju za izboljšanje blaginje in zdravja državljanov in državljanov ter prihodnjih generacij, je Evropska komisija že decembra 2019 objavila Evropski zeleni dogovor, julija 2021 pa je predstavila sveženj ukrepov Pripravljeni na 55 (ang. Fit for 55) za zmanjšanje izpustov za najmanj 55 odstotkov do leta 2030 glede na leto 1990. V omenjenem svežnju ukrepov opredeljuje tudi potrebo po zeleni in digitalni preobrazbi Evrope z večjim poudarkom na vpliv sektorja IKT na okolje.

Različne vidike trajnosti v digitalnem sektorju, ki upošteva dele zelenega dogovora, povezane z IKT, in cilje Agende 2030, se proučuje v okviru BEREC skupine WG Sustainability, ki se ukvarja z vprašanji, na kakšen način zmanjšati ogljični odtis na področju elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev, pa tudi s trajnostno naravnanim delovanjem in vodenjem same organizacije BEREC in NRO-jev. Da bi izboljšali energetske učinkovitost na področju širokopasovnih omrežij in elektronskih komunikacijskih storitev ter spodbujali krožno gospodarstvo v zvezi z življenjskim ciklom naprav in opreme, so ključne prednostne naloge identificirati in opredeliti skupne kazalnike, določiti osnovni okvir usklajenih metodologij za oceno vpliva elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev na okolje ter pripraviti smernice za trajnostno delovanje deležnikov v sektorju IKT.

4 Ključni izzivi na področjih regulacije trga elektronskih komunikacij in načrtovane aktivnosti v obdobju 2022 – 2024

4.1 Učinkovita konkurenca in (nad)gradnja širokopasovnih omrežij v smeri VHCN preko ustrezne regulacije

Z ustrezno regulacijo trga elektronskih komunikacij si Agencija kot nacionalni regulativni organ prizadeva spodbuditi razvoj učinkovite konkurence na maloprodajnih trgih, s tem pa zagotoviti vsem končnim uporabnikom cenovno konkurenčne, kakovostne in inovativne storitve. Ob tem želi Agencija krepiti predvidljivo in stabilno regulativno okolje, ki je eden ključnih elementov za spodbujanje učinkovitih naložb (zlasti v zmogljivejšo infrastrukturo ki omogoča zagotavljanje zelo visokozmogljivih omrežij – VHCN), kot glavnim nosilcem razvoja trga elektronskih komunikacij, hkrati pa želi spodbujati tudi učinkovito in trajnostno konkurenco in pri tem slediti tudi zakonskim in drugim usmeritvam na nacionalnem in EU nivoju ter slediti dobrim praksam v drugih državah članicah EU.

4.1.1 Izvajanje analiz in regulacijaupoštevnihtrgov

Agencija je na podlagi določil 100. člena ZEKom-1 zavezana analizirati upoštevne trge v rednih časovnih intervalih. Na podlagi izvedenih analiz bo Agencija izvedla vse potrebne regulativne ukrepe, ki bodo podpirali nadaljnji razvoj učinkovite konkurence in (nad)gradnjo širokopasovnih omrežij v smeri VHCN.

Na konceptualni ravni sta posebna ex-ante sektorska regulacija in ex-post uporaba splošnih pravil konkurenčnega prava dva instrumenta, ki se sicer razlikujeta, a delujeta vzporedno in se vzajemno dopolnjujeta. Z vidika opravljenih analiz upoštevnihtrgov so zlasti pomembne (kvalitativne) razlike med obveznostmi, ki jih nalagata prvi in drugi pristop, ter razlike v izhodiščih in ciljih. Posebna ex-ante sektorska regulacija, kot jo izvaja Agencija, predstavlja oblastno intervencijo na liberaliziranem trgu in je upravičena, dokler trg ni dovolj konkurenčen, ter le v obsegu, ki je za doseg tega cilja nujen. Ko trg postane dovolj konkurenčen, praviloma ni več niti stvarne niti pravno-ekonomsko utemeljene podlage za ohranjanje takšne regulacije in je potrebno predvsem še vzdrževati učinkovito konkurenco. V takšnih pogojih posebna sektorska regulacija ni več potrebna in zadošča nadaljnja uporaba pravil konkurenčnega prava, ki prepoveduje in sankcionira dejanja protipravnega omejevanja konkurence.

Zaradi večje stabilnosti in predvidljivosti regulativnih ukrepov, EECC podaljšuje najdaljše obdobje izvedbe analiz posameznih upoštevnihtrgov s treh na pet let od sprejetja zadnje odločbe, razen če bistvene spremembe na trgu v vmesnem obdobju narekujejo izdelavo nove analize.

V aneksu Priporočila o upoštevnihtgih iz leta 2020 sta med trga, ki še vedno upravičujeta predhodno ureditev na ravni EU z namenom spodbujanja in varovanja konkurence ter povečanja koristi za potrošnike uvrščena dva upoštevna trga, in sicer trg 1 »Veleprodajni lokalni dostop na fiksni lokaciji«, ki je bil enako poimenovan že v prejšnjem priporočilu in trg 2 »Veleprodajna namenska zmogljivost«, ki je namenjen zagotavljanju konkurenčnega dostopa na področju poslovne povezanosti. V novem priporočilu pa niso več vključeni naslednji upoštevni trgi: »Veleprodajno zaključevanje klicev v posameznih javnih telefonskih omrežjih na fiksni lokaciji« (prej trg 1), »Veleprodajno zaključevanje govornih klicev v posameznih mobilnih omrežjih« (prej trg 2) in »Veleprodajni osrednji dostop na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg« (prej trg 3b). Trg 3b v Sloveniji kljub temu ostaja reguliran, saj je

Agencija za ta trg izvedla test treh kriterijev in ugotovila, da pogoji za ukinitve trga še niso izpolnjeni. Nadalje je z analizo trga je ugotovila, da je na tem upoštevem trgu še vedno potrebno uveljavljati ukrepe na manj naseljenih območjih države, kjer zadani konkurenčni pogoji še niso izpolnjeni. Agencija je za predmetni trg izvedla dve javni posvetovanji in novembra 2021 pričela z notifikacijo analize s predlaganimi obveznostmi pri Evropski komisiji. Agencija bo regulativno odločbo Telekomu Slovenije, ki je bil na tem trgu spoznan za operaterja s pomembno močjo, izdala v začetku leta 2022.

Upoštevni trg 2 »Veleprodajna namenska zmogljivost« je bil v prejšnjem priporočilu poimenovan kot Trg 4 »Veleprodajni visokokakovostni dostop na fiksni lokaciji«. Telekomu Slovenije, ki je bil v analizi upoštevne trga 4 prepoznan kot operater s pomembno tržno močjo na tem trgu, je bila odločba vročena v septembru 2019. Agencija redno spremlja razmere na trgu, zato bo v ta namen v letu 2022 na tem trgu pričela z analizo učinkov regulacije, v katero bo vključila tudi vprašanja s katerimi bo pridobila mnenja in poglede zainteresirane javnosti. Če Agencija ne bo ugotovila posebnih anomalij, bo upoštevni trg 2 »Veleprodajna namenska zmogljivost« analizirala v letu 2024, torej v obdobju 5 let od predhodno izdane regulativne odločbe, kot to predvideva EECC.

Agencija bo poleg spremljanja razvoja tehnologij v dostopovnih omrežjih spremljala tudi inovacije drugih omrežnih tehnologij, z namenom ugotavljanja njihovega vpliva na posamezne trge ki jih Agencija regulira. Razvoj omrežnih tehnologij prinaša na trg nove inovativne digitalne storitve, ki spreminjajo način komuniciranja in povezovanja uporabnikov, način potrošnje in poslovanja, uvajajo pa tudi novosti v proizvodne procese. Razvoj digitalnih tehnologij, kot so internet stvari (IoT – Internet of Things) in v povezavi z njim komuniciranje stroj-stroj (M2M - Machine to Machine) ter povrhne storitve (OTT – Over The Top services), bo Agencija spremljala z namenom varovanja pravic uporabnikov storitev, kot tudi zagotavljanja enakopravnega delovanja ponudnikov storitev na trgu elektronskih komunikacij.

Področji M2M in IoT se vee bolj prekrivata, pri čemer se M2M nanaša bolj na interakcijo med stroji, medtem ko IoT internetno povezljivost uporablja za združevanje različnih naprav, senzorjev in sistemov v različne tehnološke sklope, ki med seboj komunicirajo in si izmenjujejo podatke, na podlagi katerih lahko sprejemajo odločitve, s čimer se zagotavljajo interaktivna in popolnoma integrirana omrežja v različnih okoljih. Povrhne storitve (OTT) pa so storitve, vsebine ali aplikacije, ki se do končnega uporabnika prenašajo preko javnega interneta in jih povečini zagotavljajo globalni ponudniki (npr. Netflix, Deezer, Facebook, Instagram, Whatsapp, Viber), lahko pa na enak način storitve izvajajo tudi lokalni ponudniki širokopasovnih storitev, ki jih ponujajo bodisi omejeno na svoje omrežje bodisi izven njega. Digitalne storitve se torej prenašajo preko internetnih omrežij različnih ponudnikov in so ob zagotovljeni kakovosti prenosnega omrežja neodvisne od vrste oziroma tehnologije širokopasovnega dostopa, v prihodnosti pa bodo s svojim zabrisovanjem meja med posameznimi storitvami lahko vplivale na določitev obstoječih, oziroma na nastanek novih upoštevni trgov, ki bodo lahko v primeru obstoja nekonkurenčnih razmer podvrženi regulaciji.

Glede omogočanja dostopa do komunikacijskih objektov (vključno z vstopnimi jaški, kanalizacijo in napeljavo v stavbah) predvidevajo določbe 90., 91., 92. in 93. člena ZEKom-1, ki so skladne z direktivo EU o ukrepih za znižanje stroškov za postavitve elektronskih komunikacijskih omrežij visokih hitrosti (v nadaljevanju BCRD),¹² simetrično nalaganje obveznosti. V skladu s prvim pododstavkom člena 61(3) EECC lahko nacionalni regulativni organi na razumno zahtevo in ne glede na ugotovitve pomembne

¹² DIREKTIVA 2014/61/EU EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 15. maja 2014 o ukrepih za znižanje stroškov za postavitve elektronskih komunikacijskih omrežij visokih hitrosti, dostopno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0061&qid=1636713372615&from=EN>

tržne moči naložijo obveznosti odobritve dostopa do napeljav in kablov ter pripadajočih naprav v stavbah ali do prve koncentracijske ali razdelilne točke, ki jo določijo nacionalni regulativni organi. Obveznosti dostopa se lahko naložijo ponudnikom elektronskih komunikacijskih omrežij ali lastnikom takih omrežnih elementov, če bi bilo podvajanje zadevnih omrežnih elementov ekonomsko neučinkovito ali fizično neizvedljivo. Da bi bile obveznosti dostopa učinkovite, morajo imeti operaterji možnost doseči prvo koncentracijsko ali distribucijsko točko ter uporabljati ustrezne napeljave, kable in pripadajoče objekte. Prva točka koncentracije ali distribucije je torej točka, ki je najbližja končnim uporabnikom in je ob upoštevanju načela sorazmernosti razumno dostopna.

V primeru, da dostop na prvi koncentracijski ali razdelilni točki v zadostni meri ne odpravlja ekonomskih ali fizičnih ovir za podvajanje, pa lahko nacionalni regulativni organ določi točko dostopa, ki presega prvo koncentracijsko ali razdelilno točko in lahko gosti zadostno število povezav za končne uporabnike, tako da je za učinkovitega iskalca dostopa tržno upravičena. Pri tem mora nacionalni regulativni organ pri ugotovitvi, da obveznosti, naložene v skladu s prvim pododstavkom člena 61(3) EECC – in kjer je to primerno, upoštevati obveznosti, ki izhajajo iz predhodne regulacije na podlagi analize upoštevanih trgov – v zadostni meri ne odpravljajo visokih in nepremostljivih ekonomskih ali fizičnih ovir za podvajanje, ki so vzrok za obstoječe ali nastajajoče pomanjkanje trajnostne konkurence na trgu.

Agencija mora pri določanju točke, ki presega prvo koncentracijsko ali razdelilno točko upoštevati določena merila in sicer, da je to točka dostopa: i.) ki je čim bližje končnim uporabnikom, hkrati pa je za učinkovitega iskalca dostopa tržno upravičena, kar prosilcu za dostop dejansko omogoča, da v časovnem obdobju naložbe doseže zadostne prihodke, ki so vsaj enaki pričakovanim prirastnim stroškom, vključno s stroški kapitala za postavitve omrežja, ii.) ki je dostopna za namen naložitve dostopa do fizične omrežne infrastrukture oziroma omogoča predajo prometa in po potrebi možnost kolokacije za namen naložitve aktivnega ali virtualnega dostopa, kadar bi bilo to tehnično ali ekonomsko upravičeno, iii.) ki bi v primeru odobrenega dostopa učinkovitemu iskalcu dostopa omogočila premagati visoke in nepremostljive ekonomske ali fizične ovire, ki jih je ugotovila Agencija.

Politično načelo, ki je za členom 61(3) EECC, je spodbujanje trajnostne konkurence v interesu končnih uporabnikov, povezljivosti in učinkovitih naložb, zlasti v omrežja z zelo visoko zmogljivostjo (VHCN), tako da nacionalnim regulativnim organom daje možnost, da zagotovijo dostop do neponovljive infrastrukture, kjer je to upravičeno in sorazmerno, tj. kjer ozka grla učinkovitemu operaterju ne bi omogočila podvajanja elementov omrežja. Agencija bo skladno z določili ZEKom-2, ki bo obveznosti navedenega člena EECC prenesel v slovenski pravni red, aktivno sodelovala pri razrešitvi praktičnih dilem in oblikovanju prakse, ki bo operaterjem omogočala dostop v razumnem roku.

Agencija bo pri svojem delovanju še naprej zasledovala osnovni cilj predhodne regulacije, ki je obstoj učinkovite konkurence na maloprodajnem trgu. Dokler ta ne bo dosežen, bo Agencija z regulativnimi ukrepi aktivno vplivala na trg z namenom, da zagotovi ponudnikom storitev enake pogoje za konkuriranje na trgu oziroma vzpostavi t. i. »level playing field«. Pri tem bo Agencija spodbujala storitveno in kjer je ekonomsko vzdržno tudi infrastrukturno konkurenco. Agencija se namreč zaveda, da bo na določenih geografskih območjih z redko poseljenostjo prisotna največ ena fiksna infrastruktura, na gostejše poseljenih območjih pa bodo operaterji zaradi ekonomije gostote postopoma zgradili več konkurenčnih infrastruktur. Agencija bo tako še naprej spodbujala vlaganja v omrežja in inovacije, ob istočasnem zagotavljanju konkurence na trgu, kar pa bo izvajala zlasti preko regulativnih ukrepov v okviru predhodne (ex-ante) regulacije trgov, ki jih bo dopolnjevala z ukrepi simetrične regulacije predvsem z namenom odprave preostalih ovir na trgu.

Agencija bo nov krog analiz upoštevni trgov izvedla v skladu z aktualnimi Smernicami in veljavno zakonodajo na podlagi zbranih podatkov, študij in lastnega sistema za mapiranje, ki vsebuje podatke o omrežnih priključnih točkah celotne širokopasovne infrastrukture v Sloveniji. Prav tako bo z namenom zgodnjega vključevanja zainteresirane javnosti, njihovega še tesnejšega sodelovanja ter tozadevne izmenjave mnenj, že v času priprave posameznih analiz organizirala strokovne posvete in izobraževanja. Mnenja operaterjev bo Agencija preučila in jih v največji možni meri smiselno upoštevala pri pripravi analiz in oblikovanju predlaganih regulativnih ukrepov na upoštevni trgih. Pri tem bo zasledovala tudi cilje Digitalne Evrope¹³, kot tudi druge relevantne strateške dokumente, ter se zavzemala za izboljšanje pogojev dostopa do fiksnih širokopasovnih omrežij za končne uporabnike.

VPRAŠANJI

- Kako vidite razmerje med predhodno (ex-ante) in simetrično regulacijo? Na katerih področjih bi lahko z ukrepi simetrične regulacije izboljšali konkurenčnost maloprodajnega trga?
- Kaj menite o potencialnem vplivu tehnologij OTT, M2M in IoT na stanje na trgu ponudbe storitev?

¹³UREDBA (EU) 2021/694 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 29. aprila 2021 o vzpostavitvi programa Digitalna Evropa in razveljavitvi Sklepa (EU) 2015/2240, dostopno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0694&qid=1632992586706>

- Kako vidite možnosti za razvoj konkurence na redkeje poseljenih področjih? Kakšni ukrepi bi bili po vašem mnenju potrebni? Ali menite, da bi bili na teh območjih potrebni kakšni dodatni oz. specifični ukrepi?
 - Ali menite, da se bo tehnologija rezinjenja prenesla tudi v fiksna omrežja?
-

4.1.2 Spremljanje razvoja trga in učinkov regulacije

Agencija zbira podatke o razvoju trga elektronskih komunikacij v Republiki Sloveniji na podlagi ZEKom-1 in Splošnega akta o zbiranju, uporabi in dajanju podatkov o razvoju trga elektronskih komunikacij. Podatke potrebuje za redno spremljanje razvoja trga elektronskih komunikacij s pripadajočimi kazalniki za namene učinkovitega opravljanja regulativnih nalog, priprave poročil ter posredovanja podatkov različnim zakonsko opredeljenim nacionalnim in mednarodnim institucijam, izvrševanja drugih zakonskih nalog in rednega spremljanja učinkovitosti regulativnih ukrepov. Agenciji morajo razpoložljive podatke dati vsi registrirani operaterji v uradni evidenci operaterjev javnih komunikacijskih omrežij in storitev Agencije. Aktivni operaterji posredujejo zahtevane podatke s strani Agencije preko elektronskih vprašalnikov na portalu za posredovanje podatkov <https://partner.akos-rs.si> in preko drugih oblik vprašalnikov. Z namenom, da pridobi dodatne podatke, ki jih potrebuje, vendar jih ne zbira od operaterjev, se Agencija poslužuje tudi različnih raziskav, ki jih periodično izvaja, npr. raziskave v zvezi z mesečnimi izdatki gospodinjstev in analizo stanja povpraševanja po višjih hitrostih dostopa do interneta, ki jih izvaja periodično.

V obdobju naslednjih treh let bo Agencija nadaljevala z rednimi četrletnimi in letnimi ter po potrebi tudi z dodatnimi zbiranju podatkov preko elektronskih vprašalnikov na portalu za posredovanje podatkov in preko drugih oblik vprašalnikov. Prav tako se bo še naprej posluževala različnih raziskav, ki se nanašajo na potrebe in navade končnih uporabnikov. Na podlagi aktualnih podatkov, ki jih sporočajo operaterji, bo spremljala razvoj in strukturo trga ter učinke regulacij, saj v primeru ugotovitve, da je prišlo do bistvenih sprememb na trgu, lahko predčasno izvede analizo upoštevne trga.

Zbrani podatki morajo biti čim bolj kakovostni in odražati dejansko stanje na trgu elektronskih komunikacij v Sloveniji. Slednje je razlog, da Agencija z operaterji redno usklajuje podatke in se pri tem poslužuje tudi navzkrižnega preverjanja z že pridobljenimi podatki. Posodobitve in popravki podatkov so del življenjskega cikla ter narave statističnih podatkov, zato Agencija pričakuje, da se bodo dogajali tudi v prihodnje.

V naslednjem triletnem obdobju bo Agencija tako nadaljevala z zagotavljanjem podatkov ustrezne kakovosti, saj na njih temeljijo regulativne odločitve e ter prikaz podatkov trga elektronskih komunikacij v Sloveniji na spletnih portalih nacionalnih in mednarodnih institucij (kot so SURS, Evropska komisija ITU, OECD itd.) in spletnem portalu eAnalitik (<https://eanalitik.akos-rs.si/>). Slednje je med ostalim zelo pomembno tudi zato, ker določena zainteresirana javnost na podlagi teh podatkov oblikuje svoje poslovne strategije.

Agencija na podlagi obdelanih in usklajenih podatkov pripravlja poročila za različne zakonsko opredeljene nacionalne in mednarodne institucije. Obenem določene podatke vsako četrletje objavlja na portalu eAnalitik, ki je namenjen predstavitvi podatkov na trgu elektronskih komunikacij v Republiki Sloveniji tudi drugi zainteresirani javnosti. Prav tako pripravi vsebinski pregled dogajanj v obliki četrletnega poročila o razvoju trga elektronskih komunikacij in ga objavi na svoji spletni strani

(<https://www.akos-rs.si/telekomunikacije/raziscite/porocila-raziskave-in-analize/telekomunikacije>). Podatke objavlja tudi v letnem poročilu Agencije (<https://www.akos-rs.si/o-agenciji/letna-porocila>).

Agencija bo v obdobju naslednjih treh let še naprej redno v zahtevanih rokih pripravljala poročila za nacionalne in mednarodne institucije ter četrtno objavljala določene podatke o trgu elektronskih komunikacij v Sloveniji na portalu eAnalitik. V predmetnem obdobju bo portal vsebinsko dopolnjevala, poskrbela za njegovo vzdrževanje in nadgradnje v okviru elektronskih komunikacij ter drugih področjih svojega delovanja.

Ker so za pravilno in učinkovito izvedbo analize upoštevni trgov pomembni pravi, še zlasti pa točni podatki, se je Agencija iz tega razloga lotila temeljite tehnične in vsebinske prenove sistema zbiranja, obdelave, analitike in poročanja podatkov, ki bo na podlagi poročanih podatkov poenostavil proces analiz upoštevni trgov. Zato bo za o tudi v prihodnjih letih izrazito pomembna pravilnost in točnost poročanja s strani operaterjev, izvajanje te zakonske obveznosti pa bo sistematično preverjala v nadzornih postopkih (med drugim) tudi na podlagi podatkov, beleženih neposredno v informacijskih sistemih.

V interesu vseh deležnikov je, da so zbrani podatki točni in da odražajo dejansko stanje na trgu elektronskih komunikacij v Sloveniji. Zato bo Agencija v naslednjih dveh letih z izbranim zunanjim izvajalcem preko javnega naročila zagotovila informacijski sistem, ki bo omogočal, da se bodo podatki pravočasno zbrali ter večinoma avtomatizirano obdelali, analizirali in pripravili za poročanje. Na takšen način bo v naslednjih letih tako operaterjem kot tudi Agenciji omogočeno enostavno, učinkovito in tekoče delo.

Agencija bo na letni ravni spremljala in analizirala dogajanje na trgu širokopasovnih priključkov, saj predstavljajo pomemben signal razvoja in stanja na upoštevni trgih širokopasovnega dostopa tako z vidika stanja konkurence na maloprodajnem trgu kot tudi gibanja maloprodajnih cen na trgu. Agencija bo z namenom analize stanja na posameznih geografskih segmentih trga ponovno opravila analizo maloprodajnih storitev širokopasovnega dostopa na celotnem ozemlju Republike Slovenije z vidika končnih uporabnikov, kjer je bo od vseh aktivnih operaterjev na trgu zbrala podatke in pri tem prepoznala najpomembnejše maloprodajne proizvode, ki jih nudijo operaterji na posameznih geografskih področjih. Podatki so pomembni tudi za spremljanje razvoja trga in preverjanja točnosti podatkov o infrastrukturi elektronskih komunikacij. Agencija bo tako kot tudi doslej, vsako leto na svoji spletni strani objavi končno poročilo z izsledki analize.

Agencija bo v obdobju od meseca maja do avgusta izvajala tudi zbiranje, obdelavo ter analizo podatkov veleprodajnega lokalnega dostopa na fiksni lokaciji in veleprodajnega osrednjega dostopa na fiksni lokaciji za izdelke za množični trg za obdobje december preteklega leta. Analizi sta pomembni za spremljanje trendov in razvoja maloprodajnih produktov in pregled trendov na veleprodaji. Podatki so tudi podlaga za izvedbo analize upoštevni trgov širokopasovnega dostopa (1, 3b) s predlaganimi obveznostmi.

Agencija bo tudi v prihodnje na letni ravni zbirala podatke na maloprodajnem in veleprodajnem trgu elektronskih komunikacij širokopasovnega dostopa za namen spremljanja razvoja trga in geografske opredelitve upoštevanih trgov pri periodičnih analizah, ter navzkrižno preverjala točnost podatkov med evidencami. K posredovanju podatkov bodo letno pozvani operaterji na maloprodajnem in veleprodajnem trgu elektronskih komunikacij širokopasovnega dostopa. Tovrstno zbiranje vključuje usklajevanje, validacijo in se zaključi z analizo in objavo izsledkov na spletni strani. Podatki pa so za pregled stanja in trendov ključnega pomena pri geografskih pregledih za ustrezno geografsko segmentacijo upoštevanih trgov.

Agencija bo tudi v prihodnje nadaljevala z rednim spremljanjem stanja na infrastrukturnem trgu elektronskih komunikacij, kar je izredno pomembno tudi v luči ustrezne regulacije operaterjev s pomembno tržno močjo pred vsakokratno regulativno odločitvijo, pri čemer je navkljub periodičnim analizam upoštevanih trgov potreben pregled podatkov v daljšem časovnem obdobju. Kot že pojasnjeno, mora Agencija v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo analize upoštevanih trgov izvajati v rednih časovnih intervalih, najkasneje pa v petih letih po sprejetju prejšnjega ukrepa. Agencija bo tako nadaljevala z rednim posodabljanjem podatkov o omrežni infrastrukturi v lastnem prostorskem informacijskem sistemu, ter nadzirala izvajanje določb poglavja »Gradnje« novega ZEKom-2. Navedeno bo pripomoglo h kakovostnejšim podatkom o omrežjih elektronskih komunikacij v Zbirnem katastru gospodarske javne infrastrukture, kar pa posledično vpliva tako na regulativne odločitve, kot

tudi na izvajanje določb direktive o znižanju stroškov širokopasovnih povezav, ki je bila v slovensko zakonodajo v celoti implementirana s sprejemom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o elektronskih komunikacijah, z dne 11.7.2017 (Uradni list RS, št. 40/17; v nadaljevanju: ZEKom-1C).

Agencija bo nadaljevala z delom na projektu kartiranja širokopasovne infrastrukture in nadgradnje lastnega prostorskega informacijskega sistema (Geoportal AKOS), ki je bil vzpostavljen z namenom (1) identifikacije trendov razvoja širokopasovnih omrežij na fiksni lokaciji in (2) pridobitve jasne slike glede stopnje razvitosti teh omrežij. Agencija bo nadaljevala z njegovim vzdrževanjem, posodabljanjem in nadgradnjami, kar ji bo tudi v prihodnje omogočalo celosten pregled nad stanjem infrastrukture elektronskih komunikacij.

Izvedene bodo optimizacije geografskega informacijskega sistema Agencije za nemoteno in učinkovito delovanje, med drugim bo Agencija vzpostavila neposredno spletno povezavo na spletne strežnike geodetske uprave Republike Slovenije in na ta način avtomatsko prejela posodobitve podatkov elektronskih komunikacij in s tem poskrbela za ažurnost podatkov. Agencija bo v Geoportal vgradila možnost, da bodo njegovi uporabniki lahko sami prijavili lokacije, kjer smatrajo, da so podatki elektronskih komunikacij nepravilni ali pomanjkljivi in na ta način prispevala k večji kakovosti podatkov elektronskih komunikacij. Agencija bo sledila prihodnjim zahtevam in trendom na trgu elektronskih komunikacij, v primeru izkazanih potreb pa bo implementirala dodatne podatkovne zbirke v prostorski informacijski sistem, pri čemer bo poskrbela tudi za možnost trajne uporabe in nadaljnje redne posodobitve teh podatkovnih baz. Agencija bo z namenom omogočanja dostopa in odpiranja podatkov, ki ne predstavljajo občutljivih podatkov, in še niso bili javno objavljeni, nadalje skrbela za objavljanje novih slojev podatkov na geoportalu, poleg tega pa bo do konca leta 2023 razvila tudi aplikacijo za uporabo na mobilnih (pametnih) napravah kot so telefoni in tablice ter tako poskrbela za razširjen vidik uporabe in boljšo uporabniško izkušnjo.

Agencija bo s sprejemom nove nacionalne krovne zakonodaje elektronskih komunikacij prevzela pristojnosti preverjanja tržnega interesa v okviru postopkov javnih gradenj odprtih širokopasovnih omrežij v Republiki Sloveniji. Prav tako Evropski zakonik o elektronskih komunikacijah v nacionalno zakonodajo prenaša obveznost izvedbe geografskih pregledov dosega in investicij v visokozmogljiva omrežja elektronskih komunikacij do konca leta 2023 in potem vsake tri leta. Agencija bo s tem namenom prilagodila in nadgradila lasten prostorski informacijski sistem, da bo omogočeno zbiranje in obdelava ter s tem tudi izpolnjevanje zakonskih obveznosti, taki pregledi pa tudi krepijo učinkovitost komercialnih investicij v omrežja elektronskih komunikacij in izpolnjevanje ciljev evropskih strategij.

S sprejemom nove zakonodaje (ZEKom-2) bo Agencija za nemoteno izvajanje določb poskrbela za pripravo in objavo podzakonskih (splošnih) aktov, upoštevajoč zakonsko predpisane roke.

Zgolj enoten pristop vseh držav članic pri evidentiranju, obdelavi in poročanju podatkov bo prispevalo k konsistentnem razvoju enotnega digitalnega trga Evropske unije. S tem namenom bo Agencija ohranila visoko stopnjo aktivnosti pri mednarodnem sodelovanju z organom BEREC, Evropsko komisijo, ostalimi inštitucijami in nacionalnimi regulatorji elektronskih komunikacij s pristojnostmi s tega področja.

Delo Agencije je usmerjeno v prihodnost, predvsem v povezavi s predhodno (ex-ante) regulacijo upoštevanih trgov in naložitvijo ustreznih obveznosti operaterjem s pomembno tržno močjo. Opisano spremljanje razvoja trga elektronskih komunikacij je nujno, v tem okviru pa si bo Agencija prizadevala, da bo temeljilo na zbranih, obdelanih in analiziranih podatkih. Zato je izjemnega pomena, da so zbrani

podatki kvalitetni, kot tudi to, da sistem za zbiranje in obdelavo podatkov omogoča tako operaterjem kot Agenciji enostavno, čim manj obremenjujoče in tekoče delo, saj je pravočasno reagiranje na spremenjene tržne razmere ključnega pomena za učinkovito regulacijo.

VPRAŠANJI

- Kakšno je vaše mnenje o tem, na kakšen način bi se lahko zvišala kakovost poročanih podatkov s strani operaterjev?
- Kakšen način usklajevanja podatkov z operaterji bi bil po vašem mnenju najbolj učinkovit?

4.1.3 Odpravljanje izkrivljanja ali omejevanja konkurence

Agencija preprečuje izkrivljanje oziroma omejevanje konkurence na trgu z ukrepi iz svojih pristojnosti, pri čemer je najpomembnejša predhodna regulacija z ukrepi, ki jih Agencija nalaga operaterjem s pomembno tržno močjo. Poleg tega Agencija nadzoruje izvajanje pogojev enakopravnosti dostopa v odprtih omrežjih, zagotavlja dostop do infrastrukture na podlagi simetrične regulacije ter rešuje medoperaterske spore.

Agencija je zadnje analize upoštevni trgov izvedla v skladu s Priporočilom o nediskriminaciji in stroškovnih metodologijah¹⁴, v katerem je Evropska komisija zapisala, da je za spodbujanje naložb v infrastrukturo omrežij naslednje generacije (omrežja NGA) potrebna večja prožnost, zlasti pri operaterjih s pomembno tržno močjo. Iz omenjenega priporočila prav tako izhaja, da operaterji s pomembno tržno močjo pod določenimi pogoji ne bi smeli ponujati stroškovno naravnanih veleprodajnih proizvodov omrežij NGA, ampak bi morali uspešno opraviti predhodni preskus gospodarske ponovljivosti. Dodatno je BEREC izdal Smernice o regulativnem računovodskem pristopu k preskusu gospodarske ponovljivosti (v nadaljnjem besedilu: Smernice ERT)¹⁵, cilji obeh dokumentov pa so (1) izboljšanje regulativnih pogojev, ki so potrebni za ustvarjanje učinkovite konkurence na trgu, (2) krepitev enotnega trga omrežij in storitev elektronskih komunikacij, ter (3) povečanje pravne varnosti in regulativne predvidljivosti s ciljem dolgoročnih obetov glede naložb v NGA omrežja. Smernice ERT upoštevajo, da je ERT dejansko posebna oblika predhodnega preskusa cenovnih škarij za posamezne proizvode, povezane z omrežji NGA, ki nimajo uvedene obveznosti stroškovno naravnanih veleprodajnih cen dostopa. Namen Priporočila o regulaciji NGA omrežij¹⁶ in Priporočila o nediskriminaciji in stroškovnih metodologijah je torej spodbujanje učinkovitih naložb v novo in izboljšano infrastrukturo ter inovacij na tem področju, ob istočasnem ohranjanju učinkovite konkurence, ki je pomembna dolgoročna spodbuda za naložbe, z uporabo strožjih pravil glede nediskriminacije. Čeprav sta priporočili nastali že pred časom, namerava Agencija ukrepe smiselno uporabiti tudi za spodbujanje razvoja VHCN.

Na problem glede izkrivljanja ali omejevanja konkurence pomembno opozarja tudi EECC, ko na več mestih izpostavi načelo nediskriminacije. To načelo zagotavlja, da podjetja s pomembno tržno močjo ne izkrivljajo konkurence, zlasti kadar so to vertikalno integrirana podjetja, ki opravljajo storitve za podjetja, s katerimi so v konkurenci na trgih na koncu prodajne verige (uvodna izjava 184 EECC).

V Evropski uniji še vedno poteka velika prenova zakonodaje s področja elektronskih komunikacij, ki se je začela s sprejetjem EECC, nadaljuje se s sprejemanjem priporočil in smernic ter tudi z revizijo Direktive o omejevanju stroškov (BCRD). Trenutno sta v teku prenovi priporočila Evropske komisije o reguliranem dostopu do dostopovnih omrežij naslednje generacije in priporočila o nediskriminaciji in stroškovnih metodologijah, ki bosta zagotovili najnovejše smernice za spodbujanje uvedbe zelo

¹⁴ Priporočilo Evropske komisije 2013/466/EU, z dne 11. septembra 2013 o doslednih obveznostih nediskriminacije ter metodologijah za izračun stroškov za spodbujanje konkurence in izboljšanje okolja za naložbe v širokopasovne povezave, Uradni list EU št. 251, z dne 21.9.2013, strani 13–32

¹⁵ Smernice BEREC o regulativnem računovodskem pristopu k preskusu gospodarske ponovljivosti (tj. predhodnim/sektorskim preskusom cenovnih škarij), 5. december 2014, Vir: http://www.berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/regulatory_best_practices/guidelines/4782-berec-guidance-on-the-regulatory-accounting-approach-to-the-economic-replicability-test-ie-ex-antesector-specific-margin-squeeze-tests

¹⁶ Priporočilo Evropske komisije 2010/572/EU, z dne 20. septembra 2010 o reguliranem dostopu do dostopovnih omrežij naslednje generacije (NGA), Uradni list EU št., z dne 25.9.2010, strani 35–48

visokozmogljivih omrežij z ustreznimi regulativnimi ukrepi. Agencija bo pri prenovi teh dokumentov aktivno sodelovala in bo prenovljena priporočila upoštevala pri pripravi prihodnjih ukrepov.

- **Akcija 19:** Sodelovanje z lokalnimi skupnostmi in ostalimi deležniki glede zmanjševanja stroškov gradnje telekomunikacijske infrastrukture (direktiva BCRD).
- **Akcija 20:** Nudenje podpore ministrstvu in drugim organom v okviru pristojnosti Agencije.
- **Akcija 21:** Zagotavljanje splošnega dostopa do visokozmogljive fiksne in mobilne povezljivosti preko regulatornih odločb in drugih ukrepov Agencije.

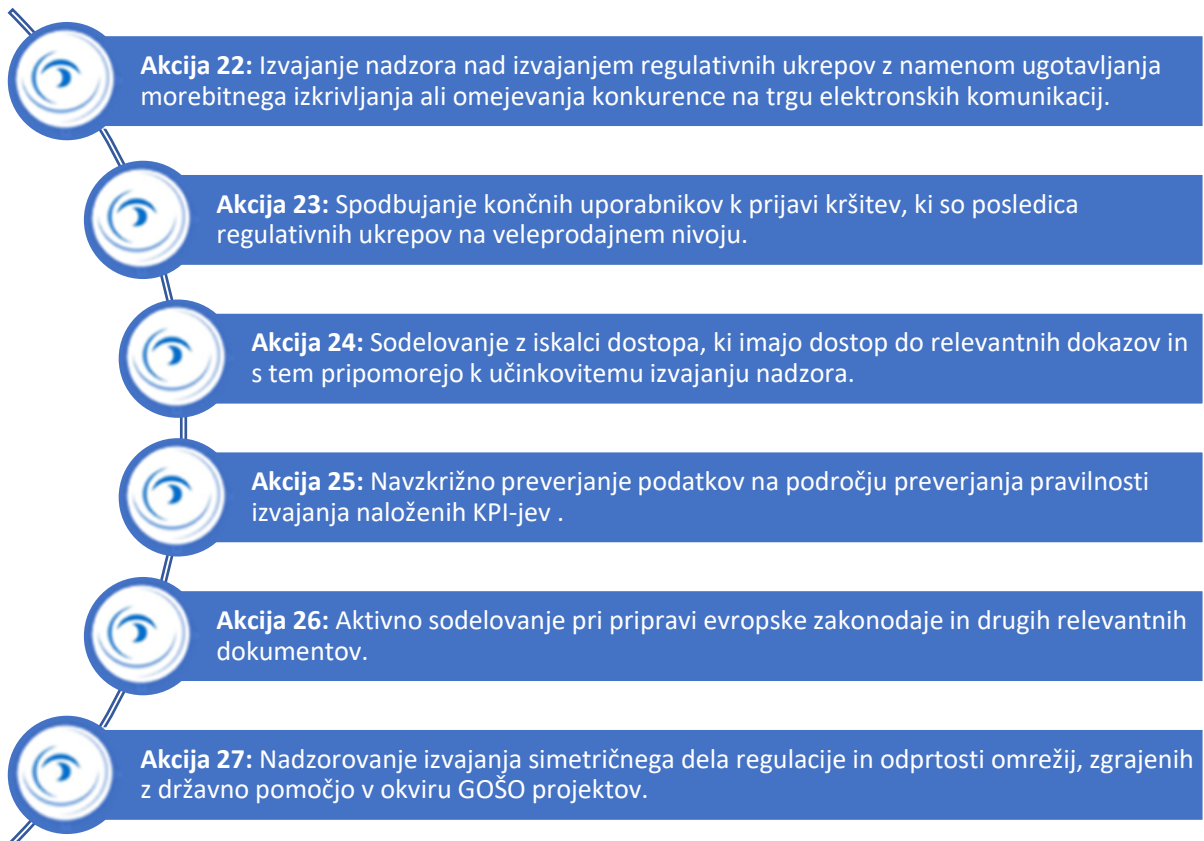
Agencija morebitno izkrivljanje ali omejevanje konkurence na trgu ugotavlja predvsem z nadzorom nad izvajanjem regulativnih ukrepov. Agencija si pri tem prizadeva uvesti čim več nadzornih postopkov na lastno iniciativo (ex off), ažurno pa obravnava tudi prijave s strani prijaviteljev. Kot zelo koristen vir informacij so se izkazale tudi prijave končnih uporabnikov, saj pri uporabi storitev velikokrat prav ti trpijo posledice kršitev regulativnih ukrepov na veleprodajnem nivoju. Pri oblikovanju ukrepov na reguliranih upoštevnih trgih je na podlagi opravljenih nadzornih postopkov že prišlo (tudi zaradi v nadzornih postopkih ugotovljenih nejasnosti v preteklosti) do nekaterih sprememb, v veliki meri pa se je spremenil tudi regulativni okvir, zaradi česar si Agencija pri izvajanju nadzornih postopkov tako po drugi strani težje pomaga s preteklimi izkušnjami. Prav zaradi tega razloga je za učinkovito izvajanje nadzora še bolj pomembno sodelovanje z iskalci dostopa, saj to skupino kršitve neposredno prizadenejo, imajo pa slednji tudi boljši dostop do nekaterih relevantnih dokazov. S tem v zvezi pri delu Agencije v prihodnje ne gre pričakovati bistvenih sprememb glede njenih delovnih prioritet. Se bodo pa v prihodnje spreminjale metode dela na področju nadzora, kjer Agencija poskuša dejansko stanje ugotoviti z zbiranjem različnih realnih podatkov. Kot ena učinkovitejših metod se je izkazalo navzkrižno preverjanje podatkov, ki ga Agencija tudi izvaja na področju preverjanja pravilnosti izvajanja naloženih KPI-jev.

Agencija nadzoruje tudi izvajanje drugih ukrepov, zlasti s področja simetrične regulacije in nadzoruje, ali odprta omrežja res ponujajo enakopraven dostop vsem ponudnikom elektronskih komunikacijskih storitev. Ker se odprta omrežja gradijo večinoma na ruralnih območjih, ima lahko omejevanje konkurence še bistveno hujše posledice, saj na teh območjih infrastrukturna konkurenca zaradi finančnih omejitev ni mogoča.

Agencija bo presojala tudi morebitne sporazume o sovlaganjih, kot jih predpisuje EECC v 76. členu tudi s stališča morebitnega omejevanja konkurence oziroma oviranja dostopa do omrežja podjetjem, ki niso sovlagala in preverjala odprtost sporazumov za vstop novih zainteresiranih sovlagateljev.

Agencija bo posebno pozornost posvetila tudi področju ustreznega in enakovrednega dostopa do vsebin raznih izdajateljev, pri čemer bo moral operater omrežja pod enakopravnimi pogoji omogočiti razširjanje programov vseh izdajateljev, ki jim je bilo izdano ustrezno dovoljenje, če obstajajo tehnične možnosti za kvaliteten sprejem signala na lokaciji operaterja v rokih in na način, da bodo dostopni vsem uporabnikom njegovih storitev.

V skladu s svojimi pristojnostmi bo Agencija tudi v prihodnje podpirala konkurenco pri zagotavljanju elektronskih komunikacijskih omrežij, pripadajočih zmogljivosti in storitev, ter prispevala k nadaljnjemu razvoju trga. Še naprej bo delovala tudi v smeri zagotavljanja splošnega dostopa do visokozmogljive fiksne in mobilne povezljivosti in njene uporabe. Glede spoštovanja regulatornih odločb pa bo Agencija nadaljevala z izvajanje nadzornih postopkov.

VPRAŠANJI

- Kako ocenjujete spodbujanje učinkovitih naložb v novo in izboljšano infrastrukturo ter inovacij na tem področju? Imate kakšne predloge, s katerimi bi to področje še izboljšali?
- Imate kakšne predloge glede motiviranja oz. ozaveščanja končnih uporabnikov, da bi kršitve pogosteje prijavljali Agenciji?

4.1.4 Učinkovita uporaba in upravljanje številskega prostora

Agencija bo z udeležbo na relevantnih delovnih in projektnih skupinah, z mednarodnim sodelovanjem in vključevanjem spremljala trende na področju regulacije številskega prostora v Evropi in v tudi v prihodnjem obdobju zagotavljala učinkovito uporabo in upravljanje številskega prostora.

Ob pojavu različnih storitev interneta stvari (M2M, IoT, ...), je evropski zakonodajalec sledil potrebi po dodeljevanju nekaterih vrst oštevilčenja subjektom, ki pravno gledano niso operaterji elektronskih

komunikacijskih storitev. Po implementaciji EECC (s sprejetjem ZEKom-2) bo potrebno ustrezno prilagoditi vse ostale podzakonske predpise, ki se nanašajo na regulacijo oštevilčenja tudi v domači zakonodaji.

Akcija 28: Spremljanje in sooblikovanje trendov na področju regulacije številskega prostora v Evropi z mednarodnim sodelovanjem v relevantnih delovnih in projektnih skupinah.

Akcija 29: Posodobitev in nadgradnja podzakonskih predpisov, ki se nanašajo na regulacijo oštevilčenja v domači zakonodaji.

Za zagotavljanje učinkovite rabe elementov oštevilčenja bo Agencija:

- vodila uradne evidence o elektronskih komunikacijskih omrežjih in storitvah ter upravljanju elementov oštevilčenja,
- obravnavala bo vloge za pridobitev odločb o dodelitvi elementov oštevilčenja,
- izdajala bo soglasja za prenos pravice uporabe elementov oštevilčenja na druge operaterje,
- nadzorovala bo racionalno rabo dodeljenih števil,
- spremljala izvajanje prenosljivosti števil za končne uporabnike,
- priprava statistik in poročil o prenesenih elementih oštevilčenja, ter
- sodelovanje z upravljalcem centralne zbirke podatkov prenesenih števil.

Akcija 30: Vodenje uradne evidence o elektronskih komunikacijskih omrežjih in storitvah ter upravljanju elementov oštevilčenja.

Akcija 31: Obravnava vlog za pridobitev odločb o dodelitvi elementov oštevilčenja.

Akcija 32: Izdaja soglasij za prenos pravice uporabe elementov oštevilčenja na druge operaterje.

Akcija 33: Izvajanje nadzora racionalne rabe dodeljenih števil.

Akcija 34: Spremljanje izvajanja prenosljivosti števil in upravljanja z domeno »enum« za končne uporabnike.

Akcija 35: Priprava statistik in poročil o prenesenih elementih oštevilčenja.

Akcija 36: Sodelovanje z upravljalcem centralne zbirke podatkov prenesenih števil.

Agencija je bila s strani operaterjev opozorjena na naraščajoče zlorabe v govornem prometu, ki povzročajo škodo na področju veleprodajnih prihodkov operaterjev, velike stroške pa lahko povzročijo tudi končnim uporabnikom. Pri tem gre za manipulacije izvornih prikazanih klicnih števil, kar povzroči oškodovanje operaterjev pri zaračunavanju veleprodajnih cen in prikaz napačne številke pri končnih uporabnikih, lahko pa tudi zavede končne uporabnike h klicem na tuje premium številke, kar jim lahko povzroči visoke nepredvidene stroške. Iz tega razloga je agencija koncem leta 2021 pristopila k zbiranju podatkov o količini zlorab, opaženih s strani operaterjev, da bi pridobila celosten vpogled v stanje na trgu, predvsem do kakšne mere so operaterji prizadeti zaradi zlorab, koliko pozornosti in investicij so jim pripravljeni posvetiti in na kakšne načine se proti njim borijo. Agencija je po pregledu podatkov leta na skupnem posvetu predstavila operaterjem ter sklenila ustanoviti delovno skupino operaterjev za borbo proti zlorabam govornih klicev. Znotraj te namerava spodbuditi operaterje k operativni izmenjavi podatkov o zlorabah in učinkoviti uporabi razpoložljivih virov za njihovo odkrivanje in preprečevanje. Agencija namerava vsaj vsake pol leta organizirati posvete operaterjev kot pobude za sprotno ocenjevanje stanja na trgu in pregled možnosti za izboljšave.

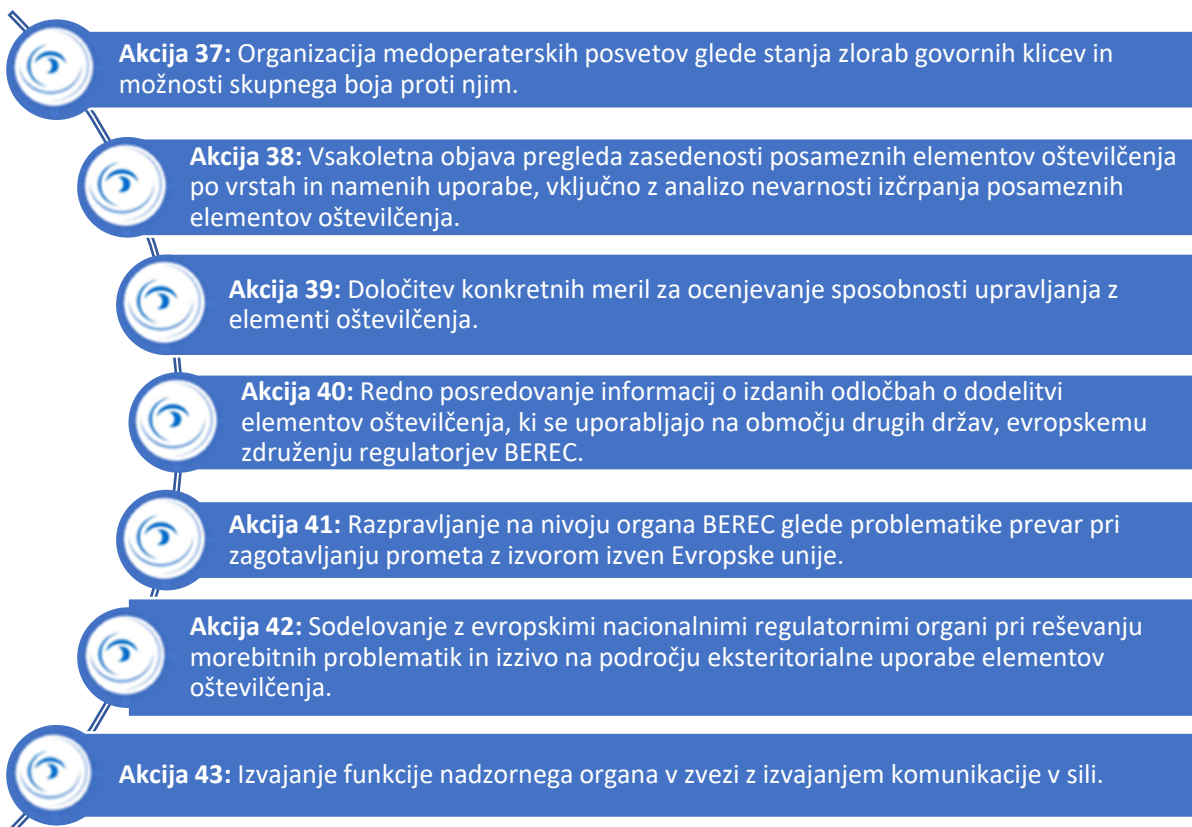
Skladno z prenovljenim zakonom o elektronskih komunikacijah, ki bo med drugim Agenciji naložil, da vsako leto do 31. marca na svojih spletnih straneh objavi pregled zasedenosti posameznih elementov oštevilčenja po vrstah in namenih uporabe, vključno z analizo nevarnosti izčrpanja posameznih elementov oštevilčenja, bo Agencija skušala na čim bolj primeren in transparenten način prikazati omenjene informacije narediti platformo prijazno potencialnim uporabnikom elementov oštevilčenja. S sprejetjem zakona bo ustvarjena tudi pravna podlaga za sprejem splošnega akta Agencije, s katerim bo ta določila merila za ocenjevanje sposobnosti upravljanja z elementi oštevilčenja in nevarnosti izčrpanja elementov oštevilčenja. Nadalje bo Agencija, v primeru odločbe o dodelitvi negeografskih števil, ki se uporabljajo za izvajanje elektronskih komunikacijskih storitev, ki niso medosebne komunikacijske storitve, na območju drugih držav članic, določila pogoje, s katerimi se zagotovi skladnost s predpisi o varstvu potrošnikov in drugimi predpisi držav članic, v katerih se bodo elementi oštevilčenja uporabljali in BEREC-u redno pošiljala informacije o izdanih odločbah o dodelitvi elementov oštevilčenja. Na ta način bo BEREC vzpostavil podatkovno zbirko številskih virov s pravico eksteritorialne uporabe znotraj EU, ki bo nacionalnim regulativnim organom in drugim pristojnim organom omogočala izvajanje nadzora. Bistveno je namreč, da bi organi države članice, ki podeli pravice eksteritorialne uporabe, zagotovili tudi učinkovito zaščito končnih uporabnikov v državah članicah, v katerih se te številke uporabljajo.

Postopke izvajanja prenosljivosti števil je Agencija po prioriteti uvrstila v sam vrh, kršitelje pa v prekrškovnih postopkih striktno sankcionira. V nadzornih postopkih Agencija ugotavlja, da izvajanje prenosljivosti števil še vedno ne poteka povsem brez zapletov. Vsako leto se zgodi nekaj primerov, ko uporabnik zaradi napake operaterja v procesu prenosa številke ostane brez svoje telefonske številke. Pomembnost prenosljivosti števil priznava tudi 106. člen EECC, ki prepoveduje uporabo številke oziroma hrani rezervacijo še 1 mesec po prenehanju naročniškega razmerja (tretji odstavek tega člena).

Agencija je že stopila v stik z regulatorji drugih držav članic Evropske unije in namerava spodbuditi razpravo na nivoju organa BEREC glede problematike prevar pri zagotavljanju prometa z izvorom izven Evropske unije, ki se zaključuje v Evropski uniji, ki ima za posledico finančno oškodovanje operaterjev in negativno izkušnjo končnih uporabnikov.

Agencija izvaja funkcijo nadzornega organa v zvezi z izvajanjem komunikacije v sili na podlagi 134. člena ZEKom-1. Operaterji morajo brezplačno zagotavljati prenos govornega klica ter standardiziran

minimalni sklop podatkov sistema klica v sili iz vozil (e-klic) organu, ki ga obravnava. Operaterji javnih komunikacijskih omrežij in izvajalci javno dostopnih telefonskih storitev v mobilnih prizemnih omrežjih morajo v okviru svojih tehničnih zmožnosti na zahtevo organa, pristojnega za zaščito in reševanje, na območju, na katerem to ta organ zahteva, v primeru večjih naravnih in drugih nesreč zagotavljati storitve sistema javnega mobilnega obveščanja in alarmiranja. Zakon je uzakonil tehnološko nevtralno obveznost, ki jo je mogoče implementirati na več različnih načinov. Agencija si bo skupaj z ostalimi pristojnimi organi prizadevala za optimalno rešitev, ki bi jo poiskali skupaj v dialogu z operaterji.

VPRAŠANJE

- Ali vidite (predlagate) še kakšne druge potrebne aktivnosti Agencije?

4.1.5 Gradnja in razvoj omrežij

Aktivnosti Agencije so veliki meri povezane z veljavnimi nacionalnimi in evropskimi strategijami razvoja dostopovnih omrežij naslednje generacije (NGA) in visokozmogljivih omrežij elektronskih komunikacij (VHCN). Opravljanje nadzora nad izpolnitvijo obveznosti gradenj operaterjev, ki so izkazali tržni interes, je zakonska pristojnost Agencije. Prav tako so zakonsko predpisani tudi ukrepi, ki jih bo Agencija sprejela v primeru kršitev obvez.

Agencija spodbuja širitev VHCN omrežja in porast pokritosti s širokopasovnim dostopom do interneta s hitrostjo vsaj 100 Mb/s na celotnem ozemlju Republike Slovenije, ter postopno nadgradnjo omrežij v smeri gigabitne družbe, kot tudi postopno nadgradnjo mobilnih omrežij na 5G v urbanih središčih in na pomembnih transportnih povezavah, ter s tem posledično izboljšuje možnost dostopa končnih uporabnikov do omrežij visokih hitrosti, kakor tudi kakovostnejše, inovativnejše in cenovno konkurenčnejše storitve. Z regulativnimi ukrepi omogoča tehnološko nevtralne gradnje in nadgradnje obstoječih omrežij in s tem spodbuja tudi nadaljnji razvoj konkurence.

Ciljem vsakokratno veljavnih nacionalnih in evropskih strategij razvoja omrežij bo Agencija sledila z regulatornimi odločbami in posledično vzpodbujala k odpravi digitalne izključenosti in povečevanju informacijski pismenosti, kar vpliva na hitrejšo povrnitev investicij v omrežje, ki poveča obseg gradnje novih omrežij.

Spremljanje dinamike gradenj in investicij v elektronska komunikacijska omrežja zavzema celoten spekter načrtovanih gradenj in zavezuje tako rekoč vse infrastrukturne operaterje. Izvaja se preko spletnega portala infrastrukturnih investicij <http://investicije.akos-rs.si/>, ki se povezuje tudi z drugimi geografsko informacijskimi sistemi in na ta način tvori novo podatkovno bazo, ki bo operaterjem nudila možnosti o alternativah, kako čim lažje in ceneje opremiti vsakega uporabnika s povezavo, ki jo bo v prihodnosti potreboval.

V letu 2018 je Agencija sprejela Splošni akt o dostopu do obstoječe fizične infrastrukture (Uradni list RS, št. 12/18), ki določa jasnejša razmerja med lastniki infrastrukture in omrežnimi operaterji za lažjo souporabo, hkrati pa želi preprečiti vsakršno oviranje osnovnih storitev, ki jih druge infrastrukture zagotavljajo. Agencija v prihajajočem obdobju želi deležnike tako usmerjati in izobraževati, kot tudi odpravljati dileme o koristnosti in načinih skupne rabe javne infrastrukture.

Agencija je v lastnem prostorskem informacijskem sistemu združila več podatkovnih zbirk iz uradnih evidenc s podatki, ki jih sama zbira in vzdržuje. Agencija bo na lastnem prostorskem pregledovalniku (geoportal), ki ga je javnosti predstavila leta 2019, še naprej skrbela za ažurne podatke o obstoječem stanju omrežij, kot tudi za aktualne podatke o načrtovanih gradnjah, vključno z ažurnimi podatki s portala infrastrukturnih investicij. Tovrstni načini odpiranja podatkov krepijo vlogo končnih uporabnikov ter vplivajo na zniževanje stroškov gradenj infrastrukture elektronskih komunikacij z vidika souporabe in skupnih gradenj.

Agencija bo tudi nadaljevala z aktivnostmi v povezavi z ohranjanjem konsistentnosti zbranih podatkov v daljši časovni vrsti, slednji pregledi so ključnega pomena pri spremljanju napredka razvoja in uskladitve regulatornih intervencij.

Agencija bo v prihodnje svoje aktivnosti usmerjala v spodbujanje skupnih gradenj in souporabo javne infrastrukture, vključno z reševanjem morebitnih medoperaterskih sporov, z namenom pocenitve gradnje širokopasovnih omrežij visokih prenosnih zmogljivosti.

Agencija bo s sprejemom nove nacionalne krovne zakonodaje elektronskih komunikacij prevzela pristojnosti poizvedovanja po tržnem interesu v okviru postopkov javnih gradenj odprtih širokopasovnih omrežij v Republiki Sloveniji. Prav tako Evropski zakonik o elektronskih komunikacijah v nacionalno zakonodajo prenaša obveznost izvedbe geografskih pregledov dosega in investicij v visokozmogljiva omrežja elektronskih komunikacij do konca leta 2023 in potem vsake tri leta. Agencija bo s tem namenom prilagodila in nadgradila lasten prostorski informacijski sistem, da bo omogočeno

zbiranje in obdelava ter s tem tudi izpolnjevanje zakonskih obveznosti, taki pregledi pa tudi krepijo učinkovitost komercialnih investicij v omrežja elektronskih komunikacij in izpolnjevanje ciljev evropskih strategij.

Da se vsem akterjem na trgu omogoči ureditev, ki je nujno potrebna za spodbujanje naložb v hitre in ultra hitre širokopasovne povezave, bo Agencija tudi v prihodnje zagotavljala ustrezno ravnotežje med spodbujanjem naložb in zaščito konkurence.

Za Agencijo ostaja glavna prioriteta na področju investicij več-nivojsko spremljanje in koordinacija investicijskih projektov z vidika skupnih gradenj in souporabe infrastrukture. Na tem področju je zakonska pristojnost Agencije vodenje sistema objave gradenj, katerega namerava še izboljšati. V tekočem in prihodnjih letih tako predvideva nadgradnjo in dodatne izboljšave portala infrastrukturnih investicij, s čimer bodo omogočene dodatne informacije in funkcionalnosti uporabnikom portala (personalizirano obveščanje, dostop do portala javnih naročil, dodatno vrednotenje podatkov idr.). Tako pridobljene podatke Agencija povezuje z drugimi, javnimi in lastnimi geografsko informacijskimi sistemi, kar daje možnosti za kvalitetne ocene stanja obstoječe telekomunikacijske infrastrukture in omogoča identificiranje in vlaganje energije v področja gradnje nove telekomunikacijske infrastrukture.

Agencija tudi v prihodnjih letih namerava izvajati aktivnosti v smislu nudenja strokovne pomoči v primeru težav pri izvedbi skupnih gradenj, če je potrebno, tudi na terenu. Eden od fokusov Agencije v prihodnjih letih bo tudi aktivno spremljati aktivnosti operaterjev na področju skupne uporabe obstoječe gospodarske infrastrukture in na podlagi ugotovitev predlagati rešitve za učinkovitejšo skupno uporabo gospodarske javne infrastrukture (v nadaljevanju GJI).

Da bi zagotovili čim bolj pravilne, točne in ažurne podatke v katastru javne gospodarske infrastrukture, ki je ključna evidenca za zagotavljanje preglednosti nad obstoječo in razpoložljivo infrastrukturo Agencija vrši nadzor nad vpisi v GJI.

Poleg aktivnega vključevanja v procese investicij se ohranja tudi izobraževalna funkcija, tj. podajanje informacij o novostih, spremembah in obveznostih na področju skupnih gradenj. V ta namen so predvidene delavnice z definiranimi deležniki, pri katerih se pričakujejo tako potrebe kot dejanske spremembe na področju investiranja – konkretno tako namerava Agencija v prihodnjih letih organizirati delavnice za ciljno usmerjene lokalne skupnosti, stroko in druge deležnike GJI. Za kvalitetnejše umeščanje TK infrastrukture v okolje z vidika operaterjev in lokalnih skupnosti pa bo skušala Agencija sodelovati s pričakovanimi nosilci urejanja prostora.

Vse navedene aktivnosti pri gradnji novih omrežij omogočajo postopno ukinjanje bakrenega omrežja, ki postaja vedno bolj realnost. Agencija bo spremljala vse morebitne težave in ovire pri tem procesu in po potrebi tudi dodatno ukrepala. Posodobitev omrežij in ukinjanje bakrenega omrežja mora biti izpeljana na način, ki v največji možni meri preprečuje digitalno izključenost.

VPRAŠANJA

- Kakšne funkcionalnosti portala pogrešate, katere funkcije bi se po vašem mnenju lahko izboljšale in na kak način?
- Katere informacije / znanja s področja skupnih gradenj in souporabe fizične infrastrukture pogrešate?
- Ali bi po vašem mnenju Agencija morala v zvezi z obravnavano tematiko povečati aktivnosti (izobraževanje, svetovanje, nadzor...)? Kakšen način se vam zdi najbolj primeren in na katerem od obravnavanih zakonskih področij?
- Ali menite, da bi spodbujanje operaterjev GJI da pripravijo javne okvirne ponudbe (cenovne in tehnične zahteve) za skupno rabo njihove infrastrukture olajšalo in s tem povečalo obseg skupne rabe GJI?

4.2 Razvoj notranjega trga

4.2.1 Odpravljanje ovir pri zagotavljanju vseevropskih elektronskih komunikacijskih omrežij, pripadajočih zmogljivosti in storitev

Kljub enotnemu regulativnemu okviru, ki velja na notranjem trgu, zaradi specifik posameznih nacionalnih trgov prihaja do različnih regulativnih ukrepov, ki jih nalagajo nacionalni regulatorji z namenom vzpostavitve učinkovite in trajne konkurence na posameznih nacionalnih trgih. Takšna razdrobljenost ukrepov predstavlja za operaterje, ki želijo zagotavljati omrežja oziroma ponujati storitve na širšem evropskem trgu, znatno oviro. V tem oziru ima pomembno vlogo BEREC, ki na nivoju nacionalnih regulatorjev omogoča oblikovanje skupnih stališč, katerih namen je dodatno poenotenje ukrepov na skupnem evropskem trgu. Čim večje poenotenje ukrepov in pogojev pomeni za operaterje pomemben korak k odstranitvi ovir glede zagotavljanja elektronskih komunikacijskih omrežij, pripadajočih zmogljivosti in storitev v korist končnih uporabnikov in ponudnikov elektronskih komunikacijskih storitev z namenom krepitev notranjega trga Evropske unije.

Agencija se v okviru spodbujanja poveztljivosti zavzema za izboljšanje pogojev za širitev in uporabo varnih, konkurenčnih in zanesljivih visoko zmogljivih omrežij (tako fiksnih kot brezžičnih) na notranjem trgu, ter zagotavljanje nemotenega prehoda med obstoječimi infrastrukturami.

Agencija si prizadeva za spodbujanje izbire in opolnomočenje končnih uporabnikov glede vzpostavljanja zaupanja v informacijsko in komunikacijsko tehnologijo (v nadaljevanju IKT) ter digitalne storitve, zato preko svojih portalov in socialnih omrežij obvešča potrošnike, da bi lažje in odgovorneje sprejemali odločitve na tem področju.

Poleg poenotenih pravil in regulacije je transparentna in administrativno razbremenjujoča zakonodaja eden od predpogojev obstoja stimulativnega okolja za zagotavljanje novih storitev in inovacij na notranjem trgu. Agencija bo tudi v bodoče na vseh ravneh aktivno sodelovala z organom evropskih regulatorjev BEREC, saj se v okviru tega organa pripravljajo in sprejemajo pomembni dokumenti s področja elektronskih komunikacij, ki jih sooblikuje in pri svojem delu upošteva Agencija v kar največjem obsegu, prav tako pa se preko omenjenega organa tudi posreden vpliv na zakonodajo EU, s spodbujanjem neodvisne, konsistentne in visokokakovostne regulacije digitalnih trgov v korist Evrope in državljanih evropskih držav.

Agencija bo sodelovala pri enotni implementaciji regulativnih ukrepov in pri preprečevanju morebitnih čezmejnih konfliktov med deležniki na trgu. Agencija bo tudi v prihodnje podpirala konkurenco pri zagotavljanju elektronskih komunikacijskih omrežij, pripadajočih zmogljivosti in storitev v skladu s cilji digitalne preobrazbe Evrope do leta 2030, ki jih je v obliki digitalnega kompasa marca 2021 predstavila Evropska komisija. Pri tem bo prispevala k razvoju notranjega trga na način, da se odpravijo preostale ovire in omogočijo usklajeni pogoji za zagotavljanje elektronskih komunikacijskih omrežij, pripadajočih zmogljivosti in storitev.

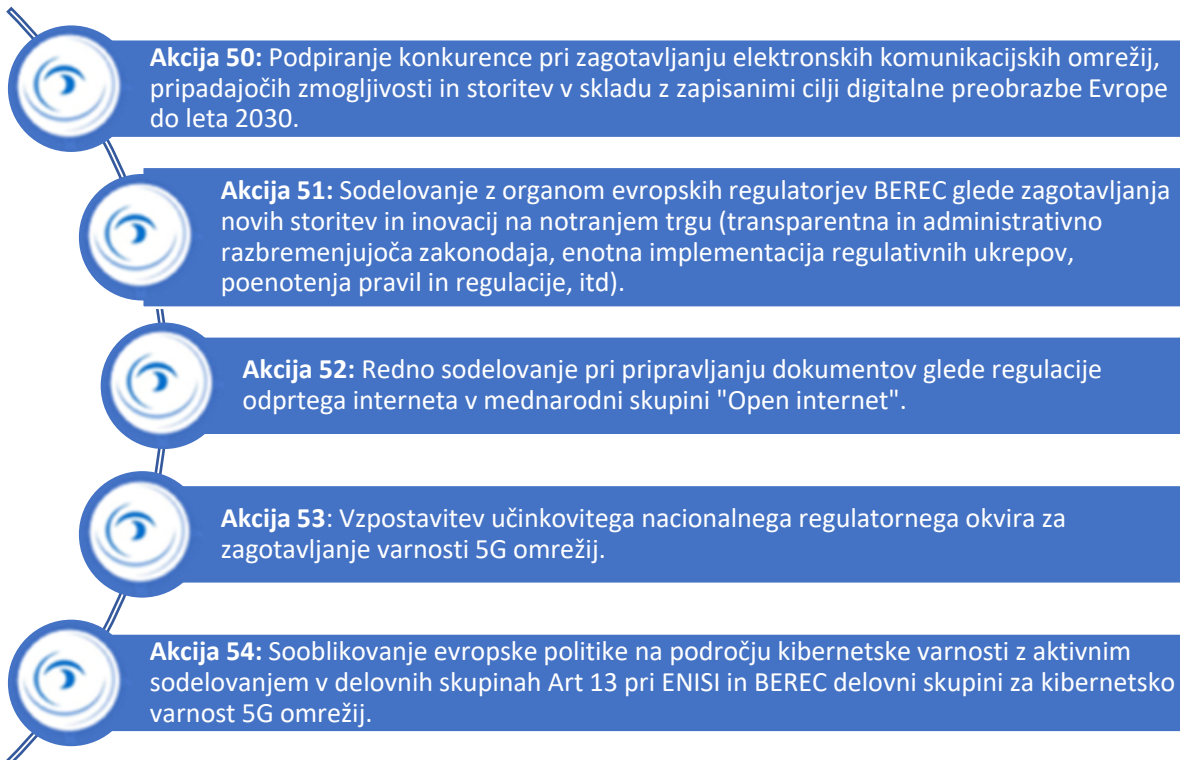
V okviru BEREC-a bo Agencija tudi v prihodnje aktivno delovala v ekspertnih delovnih skupinah z različnih področij, ki bodo izvajale naloge, tako na stalnih kot na različnih letnih projektih, skladno s strateškimi prioritetami. Na področjih, ki so za delo Agencije še posebej pomembna, oziroma imajo večji vpliv na nacionalni trg elektronskih komunikacij, bo Agencija vključena tudi v pripravo osnutkov

dokumentov. Skupina RF (Regulatory framework) obravnava regulatorni okvir EU, kamor še dodatno sodijo naloge v povezavi z obvestilom operaterja o delovanju in oštevilčenjem. Skupina OI (Open Internet) obravnava vidike odprtosti interneta. Skupina PFT (Planning and Future Trends) pripravlja strateške dokumente in programe dela BEREC. Skupina MEA (Market and Economic Analysis) obravnava digitalne platforme in regulatorne vidike telekomunikacij. Skupina EU (End Users) obravnava tematike v povezavi s končnimi uporabniki. Skupina SAI (Statistics and Indicators) se ukvarja s statističnimi analizami. ROAM (Roaming) obravnava mobilno gostovanje. FNE (Fixed Network Evolution) in WNE (Wireless Network Evolution) obravnavata tehnično-razvojne vidike fiksnih in mobilnih omrežij elektronskih komunikacij. Skupina REM (REM) obravnava ukrepe, skupina 5GCS (Ad-hoc 5G Cybersecurity) varnost mobilnih omrežij 5G in skupina SUS (Ad-hoc Sustainability) trajnostni razvoj elektronskih komunikacij.

S pravicami in opolnomočenjem končnih uporabnikov je tesno povezana tudi nevtralnost interneta, ki je obravnavana v skupini "Open internet". Zaposleni Agencije so v tej skupini na vseh projektih vključeni kot pripravljavci besedila in redno spremljajo dogajanje ter sodelujejo pri pripravi pomembnih gradiv. Skupina od leta 2019 dela na razvoju merilnega orodja internetne nevtralnosti (s ciljem razvoja ustrezne verzije in oblike orodja, ki jo lahko regulatorji elektronskih komunikacij delno ali v celoti uporabijo). Agencija pri tem s svojimi izkušnjami sodeluje že od samega začetka, tako pri uvodnih dokumentih, kot pri pripravi konkretnjših listin s tehničnimi specifikacijami in implementaciji uredbe (EU) 2015/2120¹⁷. Agencija sodeluje v delovni skupini tudi pri pripravi letnih implementacijskih poročil Uredbe o odprtem internetu ter pri izmenjavi znanj in dobrih praks s področja internetne nevtralnosti. V letu 2021 je Sodišče Evropske unije v treh primerih odločilo na podlagi Uredbe OI. Gre za pomembne sodne odločitve, zaradi katerih bo potrebno spremeniti veljavne BEREC Smernice. Nacionalno pa bomo morali regulatorji potem te spremembe, zlasti glede ponujanja t.i. zero rating storitev, uveljaviti tudi na nacionalnih trgih.

Glede podpore trajnostnim in odprtim digitalnim trgom Agencija sodeluje v BEREC skupinah, ki soustvarjajo nastajajoča akta o digitalnih storitvah (DSA) in digitalnem trgu (DMA), v skupinah, ki preučujejo dobre prakse vseh deležnikov (regulatorjev, operaterjev, ponudnikov vsebin in končnih uporabnikov) v prizadevanju za trajnostno naravnana komunikacijska omrežja ter pripravljajo priporočila in smernice na tem področju. Uvedba 5G omrežij prinaša nova tveganja, katerih se zaveda tudi Evropska komisija, ki je že marca leta 2019 naslovila na države članice priporočilo, da zagotovijo visoko stopnjo kibernetske varnosti teh omrežij po vsej Evropi. Agencija bo skladno s svojimi pristojnostmi in relevantno zakonodajo preverjala zakonitost ravnanj operaterjev na tem področju. Pred tem bo treba vzpostaviti učinkovit nacionalni regulatorni okvir za zagotavljanje varnosti 5G omrežij, ki bo v slovenski pravni red ustrezno prenesel nabor orodij za zmanjševanje tveganj v omrežjih 5G. Pri tem bo še zlasti pomembno medinstitucionalno sodelovanje pristojnih organov v državi. Agencija kot sopredsedujoča skupaj z belgijskim regulatorjem BIPT vodi tudi BEREC delovno skupino za kibernetsko varnost 5G omrežij ter je aktiven član delovne skupine Art 13a pri ENISI in na ta način prispeva k sooblikovanju evropske politike na tem področju.

¹⁷ Uredba (Eu) 2015/2120 Evropskega parlamenta in sveta z dne 25. novembra 2015 o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta in spremembi Direktive 2002/22/ES o univerzalni storitvi in pravicah uporabnikov v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami ter Uredbe (EU) št. 531/2012 o gostovanju v javnih mobilnih komunikacijskih omrežjih v Uniji; dostopna na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015R2120&qid=1624538443469>

VPRAŠANJE

- Ali vidite še kje potrebo po povečanju vloge Agencije pri zagotavljanju enotnega evropskega trga elektronskih komunikacij?

4.2.2 Gradnja in razvoj vseevropskih storitev in povezljivosti

EECC glede prizadevanja za širok dostop do zelo visokozmogljive fiksne, mobilne in brezžične podatkovne povezljivosti ter njene uporabe za vse državljane in podjetja v EU, poleg ostalih deležnikov naslavlja tudi nacionalne regulativne organe. Agencija si prizadeva za splošno izboljševanje pogojev za razširitev in vpeljevanje varnih, konkurenčnih in zanesljivih visoko zmogljivih omrežij (tako fiksnih kot brezžičnih), ki zagotavljajo nemoten prehod iz stare infrastrukture na novo.

Agencija bo nudila strokovno podporo za uresničitev strateških ciljev Republike Slovenije. Projektna delovna skupina na Ministrstvu za javno upravo pripravlja novo strategijo razvoja informacijske družbe, Digitalna Slovenija 2030, ki bo podrobneje določila strateške usmeritve digitalizacije družbe za prihodnje obdobje. Najpomembnejši cilj strategije Digitalna Slovenija 2030 je izboljšanje uvrstitve Slovenije po metodologiji Indeks digitalnega gospodarstva in družbe¹⁸ (DESI). Digitalna Slovenija 2030 bo predvidoma naslovila naslednja prednostna področja (1) digitalna vključenost, (2) digitalne javne storitve, (3) gigabitna povezljivost, (4) pametna digitalna preobrazba v družbo 5.0 (podatki, umetna inteligenca, IoT), in (5) kibernetška varnost. Dodatno bo strategija vključevala tudi povezane vsebine, na primer podporno okolje, digitalne pravice, boljšo zakonodajo, inovativnost in pa predlog modela upravljanja s tem področjem v Sloveniji. Tudi Evropska komisija prepoznava digitalno preobrazbo kot

¹⁸ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

ključni dejavnik za nadaljnji razvoj, napredek, krepitev konkurenčnosti in uvajanje novosti v evropskem prostoru. V ta namen je pripravila veliko strateških dokumentov, smernic, belih knjig in programov, vse to pa nadgradila z digitalnim kompasom, s katerim bi se digitalne ambicije EU do leta 2030 prelile v konkretne ukrepe.

Agencija bo redno spremljala vprašanja in izzive, ki se bodo s tem v zvezi pojavljali, po potrebi pa se bo povezala še z drugimi deležniki, ki delujejo oz. bodo šele delovali na tem relevantnem področju, kar pomeni sodelovanje z infrastrukturnimi operaterji, sodelovanje s pristojnim vladnim resorjem za področje infrastrukture itd. Glede standardizacije opreme Agencija dodaja, da redno spremlja novosti, prav tako pa izkorišča možnost glede ustvarjalnega sodelovanja pri zastopanju nacionalnih interesov v procesu standardizacije na tem področju (SIST¹⁹). Agencija v prihajajočem obdobju pričakuje precejšnjo dinamiko zlasti pri omrežjih naslednje generacije (5G). Prehod na 5G bo tudi odprl pot za virtualizacijo in rezinjenje omrežij (network slicing), kar bo spremenilo način gradnje ter upravljanja omrežij in storitev, zato bo Agencija temu področju namenila še več pozornosti.

Agencija si bo prizadevala za uresničitev ciljev, ki si jih je zadala Evropska komisija in sicer, da morajo biti do leta 2025 vsa gospodinjstva pokrita z širokopasovno povezavo 100 Mbit/s, ki jo je možno nadgraditi v gigabitno povezavo, pokritost z mobilnim omrežjem 5G pa bo morala zajeti vsa urbana območja in vse prometne poti, medtem ko mora biti do leta 2030 zagotovljena povezljivost z gigabitnim širokopasovnim dostopom in mobilnim 5G omrežjem vsem državljanom EU. V večini evropskih držav, tudi v Sloveniji je precejšen razkorak med pokritostjo prebivalstva z omrežji, ki omogočajo vsaj 100 Mbit/s povezavo in naročniškimi razmerji ki tako hitrost tudi izkoriščajo. V Sloveniji je bilo v drugem četrtletju leta 2020 le 36,1 %, drugem četrtletju leta 2021 pa 46,53 % gospodinjstev²⁰ naročenih na pakete, ki ponujajo hitrosti vsaj 100 Mbit/s, medtem ko je zadnji uradni objavljen podatek za pokritost z omrežji, ki omogočajo 100 Mbit/s povezave za leto 2020 in znaša 82,1 %²¹.

Agencija si bo še naprej prizadevala za razvoj notranjega trga v korist končnih uporabnikov in poslovnih subjektov, tako da bo podpirala pripravo skupnih podlag za gradnjo in razvoj vseevropskih storitev in povezljivosti. V sklopu enotnega digitalnega trga bo omogočen boljši dostop končnih uporabnikov in poslovnih subjektov do digitalnih storitev na celotnem območju EU, oblikovanje ustreznega okolja in enakih konkurenčnih pogojev za gradnjo omrežij in razvoj inovativnih storitev ter čim boljše izkoriščanje potenciala digitalnega gospodarstva.

Med naloge in izzive Agencije sodi tudi spremljanje razvoja tehnologij povezljivosti, ki bi se lahko pojavile, da bi zadovoljile številne digitalne potrebe (na primer razvoj ekosistema interneta stvari (IoT)). S sodelovanjem s pristojnimi organi bo Agencija prispevala k zagotavljanju, da bodo bodoče omrežne tehnologije izpolnjevale cilje povezljivosti v skladu z evropskimi vrednotami in interesi (varnost, zaščita končnega uporabnika, okolje izzivi itd.).

¹⁹ Slovenski inštitut za standardizacijo

²⁰ Vir: e-analitik: dostopno na [https://eanalitik.akos-](https://eanalitik.akos-rs.si/?tx_agindicator_filter%5Baction%5D=indicator&tx_agindicator_filter%5Bcontroller%5D=Filter&tx_agindicator_filter%5B%5D%5B0%5D=31&cHash=989029bfef478a4dfbb56b458ee73f0b)

[rs.si/?tx_agindicator_filter%5Baction%5D=indicator&tx_agindicator_filter%5Bcontroller%5D=Filter&tx_agindicator_filter%5B%5D%5B0%5D=31&cHash=989029bfef478a4dfbb56b458ee73f0b](https://eanalitik.akos-rs.si/?tx_agindicator_filter%5Baction%5D=indicator&tx_agindicator_filter%5Bcontroller%5D=Filter&tx_agindicator_filter%5B%5D%5B0%5D=31&cHash=989029bfef478a4dfbb56b458ee73f0b)

²¹ Vir <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/80626>, stran 171

Akcija 55: Nudjenje strokovne podpore za uresničitev strateških ciljev Republike Slovenije na področju informacijske družbe.

Akcija 56: Prizadevanje za boljši dostop do zelo zmogljive fiksne in mobilne podatkovne poveztljivosti.

Akcija 57: Redno spremljanje novosti na področju standardizacije opreme in sodelovanje pri zastopanju nacionalnih interesov v procesu standardizacije (SIST).

Akcija 58: Prizadevanje za razvoj notranjega trga v korist končnih uporabnikov in poslovnih subjektov s podpiranjem priprave skupnih podlag za gradnjo in razvoj vseevropskih storitev in poveztljivosti.

VPRAŠANJI

- Ali menite, da bi lahko prizadevanja Agencije za izboljševanje pogojev za razširitev in vpeljevanje varnih, konkurenčnih in zanesljivih visoko zmogljivih omrežij (tako fiksnih kot brezžičnih), ki zagotavljajo nemoten prehod iz stare infrastrukture na novo?
- Na kakšen način bi po vašem mnenju Agencija prebivalce Slovenije še lahko spodbudila k izbiri naročniških paketov večjih zmogljivosti, kadar imajo za to na voljo dovolj zmogljivo omrežje?

4.2.3 Usklajenost z drugimi pristojnimi organi na nacionalnem in EU nivoju

Agencija pri svojem delu sodeluje z različnimi institucijami pristojnimi na področju elektronskih komunikacij na nacionalnem in mednarodnem nivoju. Te se na Agencijo obračajo v zvezi s podatki, ki jih Agencija zbira od operaterjev na slovenskem trgu elektronskih komunikacij registriranih v uradni evidenci operaterjev. Zaradi hitro razvijajočega se predmetnega trga, Agencija ocenjuje, da se bodo potrebe po različnih podatkih v prihodnje še povečale. Agencija se namreč že v tem trenutku sooča z večjim številom zahtev po podatkih, ki jih že zbira in ki jih bo zbirala na novo (pojavljala se vrsta novih storitev, katerih razvoj bo potrebno spremljati), prav tako se bo soočala tudi z vedno številnejšimi zahtevami nacionalnih in mednarodnih institucij, ki se bodo obračale nanjo zaradi teh potreb. Nadalje, Agenciji je z novim Zakonom o elektronskih komunikacijah npr. na novo podana pristojnost, da pridobi podatke tudi od drugih podjetij, ki delujejo v sektorju elektronskih komunikacij ali sorodnih sektorjih (gre za podjetja, tesno povezana s sektorjem elektronskih komunikacijskih storitev, kot so ponudniki vsebin, ki imajo informacije, ki bi jih regulativni in drugi pristojni organi ter BEREC lahko potrebovali za opravljanje svojih nalog v skladu s pravom EU) in prav tako ji je določena tudi dodatna pristojnost, da zahteva informacije o elektronskih komunikacijskih omrežjih in pripadajočih zmogljivostih.

Agencija predhodno omenjenemu trendu sledi na način, da pripravlja nov informacijski sistem, kar bo še bolj avtomatiziralo poročanje in obdelavo podatkov in s tem zmanjšalo administrativne ovire in obremenitev tako resursov na Agencije kot tudi pri deležnikih. Poleg Agencije pa bodo prihodnjim zahtevam nedvomno morali prilagoditi svoje sisteme tudi operaterji.

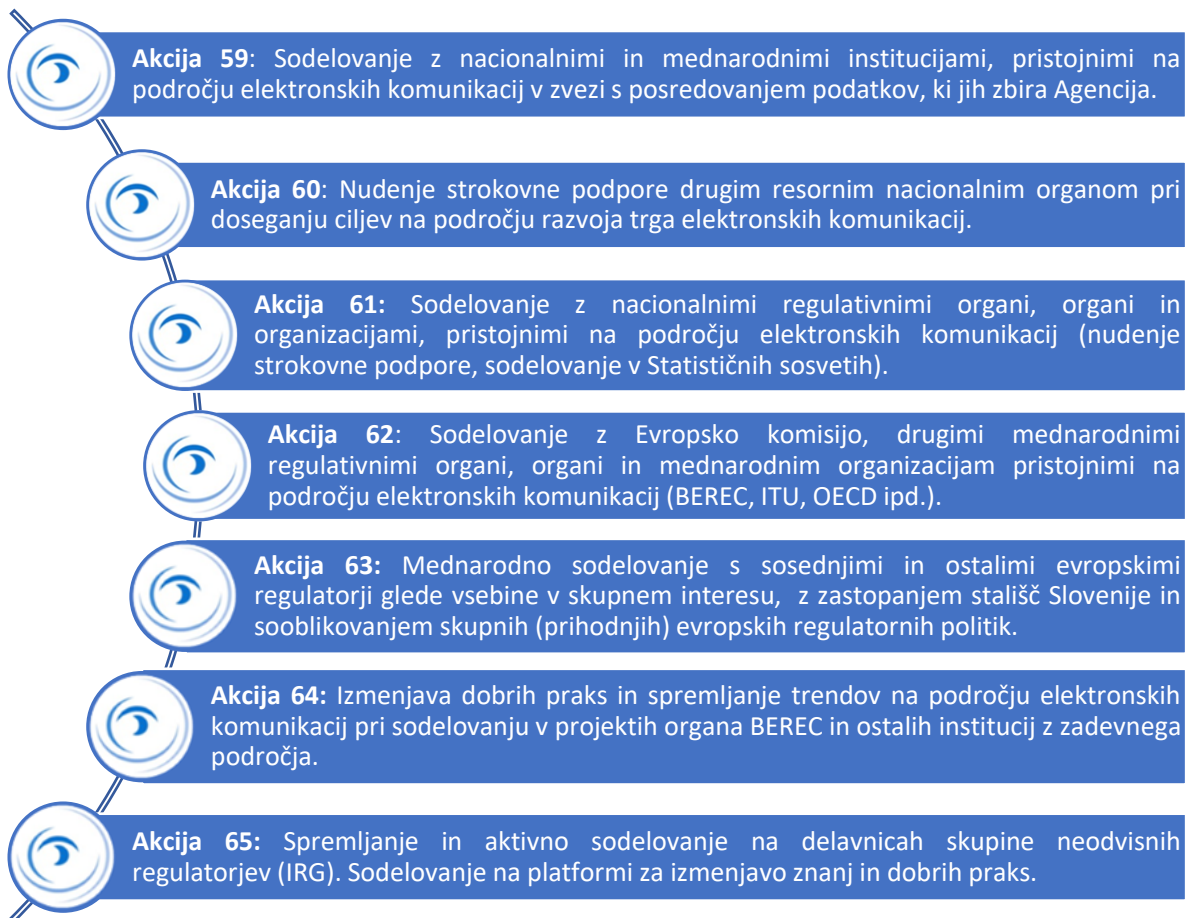
V okviru sodelovanja z nacionalnimi regulativnimi organi, organi in organizacijami pristojnimi na področju elektronskih komunikacij (SURS, AVK, Banka Slovenije, MIZŠ/DID, SEK) bo Agencija v naslednjem triletnem obdobju skladno z dosedanja prakso in dogovorjenimi protokoli pripravljala poročila za Banko Slovenije in Statistični urad Republike Slovenije. Še naprej se bo kot članica udeleževala Statističnega sosveta za informacijsko družbo. Od maja 2021 naprej pa je članica tudi novega Statističnega sosveta za dajalce podatkov, katerega podpredsednica je predstavnica Agencije. Prav tako bo sodelovala tudi z Javno Agencijo Republike Slovenije za varstvo konkurence pri analiziranju upoštevanih trgov in določanju pomembne tržne moči, ter ji nudila strokovno podporo pri vodenju postopkov iz njenih pristojnosti, Direktoratom za informacijsko družbo in Sekcijo operaterjev elektronskih komunikacij.

Agencija bo še naprej nudila strokovno podporo drugim resornim nacionalnim organom pri doseganju ciljev na področju razvoja trga elektronskih komunikacij, po potrebi pa bo z njimi sodelovanje še okrepila.

V prihodnje bo prav tako odgovarjala na vprašanja in zahteve zainteresirane javnosti, pri čemer pa bo pri uporabi in posredovanju zaupnih podatkov in informacij v skladu z ustreznim členom novega Zakona o elektronskih komunikacijah poskrbela, da se ohrani stopnja njihove zaupnosti.

Na mednarodnem nivoju bo Agencija v okviru svojih zakonskih pristojnosti nadaljevala s sodelovanjem z Evropsko komisijo in drugimi mednarodnimi regulativnimi organi ter mednarodnim organizacijam pristojnimi na področju elektronskih komunikacij (BEREC, IRG, ITU, OECD, CEPT/ECC in drugi). V okviru notifikacijskih postopkov analiz upoštevanih trgov in z njimi povezanih obveznosti ter posredovanjem informacij bo Agencija nadaljevala sodelovanje z Evropsko komisijo preko odbora COCOM, ki ga sestavljajo predstavniki držav članic. Vhodni podatki, ki jih regulatorji posredujejo Evropski komisiji in kakovost le teh je izrednega pomena, saj prispevajo k oblikovanju posredno in neposredno izvršljivih politik tj. tudi na delo Agencije. Sodelovanje bo potekalo tudi v smeri usklajenega doseganja zastavljenih ciljev glede enotnega trga EU.

Z organom BEREC bo Agencija aktivno sodelovala na vseh treh ravneh pri projektih, ki sledijo srednjeročni strategiji BEREC do 2025 tj. promocija konkurenčnosti in investicij, promocija notranjega trga ter krepitev in zaščita končnih uporabnikov. Cilji tovrstnega sodelovanja so povezani s poglobljenim regulatornim sodelovanjem, oblikovanjem evropske politike, sledenjem trendom in izmenjavo znanj, vse našteto neposredno vpliva na izvajanje nalog Agencije. Agencija bo okrepila aktivno vlogo v skupini neodvisnih regulatorjev IRG in s tem dodatno poskrbela za pretok znanja s razširjenega področja evropskega regulativnega okvirja. Prav tako bo Agencija okrepila aktivno vlogo znotraj delovne skupine WG NaN in so-organizirala vsaj eno ekspertno delavnico. Sodelovanje pri vsebini v skupnem interesu, redna izmenjava dobrih praks in mnenj ter stalno izobraževanje na področju s stalnim razvojem je ključnega pomena. S tem namenom bo Agencija ohranila visok nivo bilateralnega sodelovanja s sosednjimi in ostalimi evropskimi regulatorji. Na področju elektronskih komunikacij posamezna področja držav članic predstavljajo enotni digitalni trg. Neprestano mednarodno sodelovanje z različnimi organizacijami s pristojnostmi glede elektronskih komunikacij s tega vidika pridobiva na pomembnosti.

Agencija načrtuje aktivno mednarodno udejstvovanje pri sooblikovanju evropske politike na področju zagotavljanja varnosti elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev. Decembra 2020 je Evropska komisija pripravila predlog prenovljene Direktive o ukrepih za visoko skupno raven varnosti omrežij in informacijskih sistemov v Uniji (NIS 2 Direktiva), ki v ta regulatorni okvir na novo predlaga vključitev operaterjev elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev. Agencija bo svoje predloge in pripombe v postopku sprejemanja tega predpisa podajala v okviru medresorske nacionalne delovne skupine pod vodstvom enotne kontaktne točke Uprave RS za informacijsko varnost.

Poleg tega Agencija že od samega začetka sodeluje v BEREC delovni skupini za 5G kibernetško varnost, ustanovljeni leta 2019. Ker se v tej skupini obravnavajo teme, ki so tudi za Evropsko komisijo izredno visoko na prioriteten listi, je tovrstno sodelovanje Agencije še toliko bolj koristno in pomembno. Sodelujoča delovna skupina pa sta tudi člana posvetovalnega telesa Agencije Evropske unije za kibernetško varnost ENISA, ki tej pomembni evropski Agenciji za kibernetško varnost podaja predloge k strategiji delovanja in programu dela.

Zelo pomembno za Agencijo je tudi sodelovanje z Agencijo Evropske unije za kibernetško varnost (v nadaljevanju: ENISA). Njena vloga je po sprejetju Evropskega zakonika o kibernetški varnosti postala tudi Agencija za kibernetško varnost. Njena vloga se je po sprejetju Priporočila Evropske komisije o 5G

kibernetski varnosti²² in s predlogom nove strategije za kibernetsko varnost spet dodatno okrepila. Po izvedeni evropski oceni tveganja oktobra 2019 in sprejetju SKLOPA ORODIJ EU ZA VARNOST 5G januarja 2020 se je pod njenim okriljem pričela pripravljati nova shema za certificiranje IKT opreme (vključno za 5G), storitev in procesov z vidika kibernetske varnosti. ENISA bo pri tem sodelovala in ustrezno upoštevala prispevke relevantnih deležnikov. Evropska skupina za potrjevanje kibernetske varnosti (ECCG), Skupina za sodelovanje NIS CG in njena podskupina za standardizacijo in certificiranje 5G bodo v ta proces tesno vključeni z možnostjo aktivnega sodelovanja. V tem okolju je Agencija že bila v preteklih 2 letih in bo še naprej skupaj z URSIV zelo aktivno vključena. Še dodatno je Agencija na tem področju aktivna kot članica delovne skupine ECASEC, kjer se pripravljajo smernice s področja upravljanja varnosti omrežij in storitev (ECASEC). Z uvedbo ZEKom-2 bo na področju varnosti omrežij in storitev prišlo do precej vsebinskih sprememb, saj predlog zakona vključuje tako določbe novega Evropskega zakonika o elektronskih komunikacijah, kot tudi druge strateške usmeritve Evropske komisije, k zagotovitvi višje ravni kibernetske varnosti v Evropi. Te spremembe bodo zahtevale tudi posodobitev splošnih aktov Agencije, kot tudi k pripravi novih pravilnikov in priporočil. V luči novih strategij Evropske komisije s področja zagotavljanja kibernetske varnosti, bo tudi Agencija morala povečati nadzor nad zavezanci, še posebej nad tistimi, ki nudijo svoja omrežja in storitve upravljalcem kritične infrastrukture, izvajalcem bistvenih storitev, organom državne uprave in nosilcem ključnih delov nacionalno-varnostnega sistema. Nadzor in preverjanje ravni varnosti se bo povečalo tudi pri zavezancih, ki bodo uvedli mobilna omrežja pete generacije, saj bodo s svojo infrastrukturo podporni komunikacijski steber za marsikatero gospodarsko panogo ali storitev, ki je ključna za delovanje države in družbe.

ZEKom-2 bo pri zavezancih povzročil kar precej sprememb na tem področju. Prišlo je namreč do vsebinskih sprememb zakonskih določb posledično bodo te povzročile spremembe tudi pri splošnih aktih Agencije in Pravilnikih.

Agencija bo nadaljevala s podporo operaterjem pri izvajanju Uredbe o mednarodnem gostovanju (roaming). Pri tem morajo operaterji v skladu s spremembami uredbe opredeljenimi v TSM uredbi in spremembami Uredbe glede pravil za veleprodajne trge gostovanja ter določili opredeljenimi v Izvedbeni uredbi o politiki poštene uporabe (PPU) in metodologiji za oceno vzdržnosti ukinitve maloprodajnih pribitkov končnim uporabnikom omogočati gostovanje v državah Evropskega gospodarskega prostora (EGP) brez dodatnih stroškov (RLAH), pri čemer se s 1. januarjem 2022 ponovno zniža veleprodajna cena za zagotavljanje reguliranih storitev podatkovnega gostovanja, ki bo znašala 2,5 EUR/GB (brez DDV). S 1. julijem 2022 stopi v veljavo nova Uredba o gostovanju, ki prinaša nove še nižje veleprodajne cene reguliranih storitev v gostovanju. Decembra 2021 sta Svet EU in Evropski parlament dosegla dogovor o predlogu nove Uredbe o gostovanju, ki prinaša nove, še nižje veleprodajne cene reguliranih storitev v gostovanju. Znano je to, da se bodo cene do leta 2027 še nižale, tega leta pa naj bi v veljavo stopile cene (1,9 €centa/min, 0,3 €centa/SMS, 1 €/GB), ki bodo veljale vse do 30.6.2032, torej do konca veljavnosti prihajajoče uredbe.

Agencija bo izvajala tudi aktivnosti za odobritev pravice do zaračunavanja pribitkov v primeru nevzdržnosti domačega modela zaračunavanja po metodologiji, ki je določena s strani Evropske komisije v Uredbi o gostovanju, vodila postopke priglasitve politik poštene uporabe s strani operaterjev, izvajala nadzor RLAH in obravnavala pritožbe uporabnikov v zvezi z uveljavljanjem PPU.

²² Commission Recommendation of 26 March 2019 on Cybersecurity of 5G networks C(2019) 2335

Evropska komisija je konec leta 2020 v Uradnem listu EU objavila Delegirano uredbo, v kateri je določila enotne najvišje veleprodajne cene zaključevanja govornih klicev v mobilnih in fiksnih omrežjih (MTR in FTR) na ravni EU, ki jo lahko zaračunavajo operaterji za zagotavljanje storitev zaključevanja govornih klicev v mobilnih in fiksnih omrežjih. Nove cene, ki so nižje od obstoječih, katere so bile do sedaj regulirane s strani nacionalnih regulatorjev, so stopile v veljavo 1. julija 2021. Pri tem bo veleprodajna cena zaključevanja govornih klicev v fiksnih omrežjih znašala 0,07 EUR centa/min (brez DDV), ki vključuje prehodno obdobje za določene članice EU, veleprodajna cena zaključevanja govornih klicev v mobilnih omrežjih pa se bo postopno zniževala iz začetnih 0,7 EUR centa/min na končnih 0,2 EUR centa/min, kolikor bo znašala od 1. januarja 2024, pri čemer bodo za določene države članice EU v prehodnem obdobju veljale drugačne cene.

Agencija bo - podobno kot pri izvajanju roaming regulacije – tudi v prihodnje nudila podporo operaterjem pri implementaciji aktov in dobrih praks.

- **Akcija 66:** Priprava novega informacijskega sistema za zbiranje podatkov in informacij o incidentih ter obvestilih o kršitvah varstva osebnih.
- **Akcija 67:** Aktivno sodelovanje z Agencijo Evropske unije za varnost omrežij in informacij ENISA pri pripravi dokumentov, povezanih z varnostjo elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev, aktivno sodelovanje v skupini ECASEC.
- **Akcija 68:** Izvajanje obveznosti v zvezi z ureditvijo mednarodnega gostovanja.
- **Akcija 69:** Nudjenje podpore operaterjem pri izvajanju Uredbe o mednarodnem gostovanju (roaming).
- **Akcija 70:** Posodobitev splošnih aktov Agencije, priprava novih pravilnikov in priporočil na področju zagotavljanja kibernetske varnosti.
- **Akcija 71:** Nudjenje podpore operaterjem pri implementaciji aktov in dobrih praks, tudi z organiziranjem delavnic z deležniki.
- **Akcija 72:** Izvajanje nadzora nad zavezanci, ki nudijo svoja omrežja in storitve upravljalcem kritične infrastrukture, izvajalcem bistvenih storitev, organom državne uprave in nosilcem ključnih delov nacionalno-varnostnega sistema ter zavezancih, ki bodo uvedli mobilna omrežja pete generacije.

4.3 Uveljavitev interesov državljanov

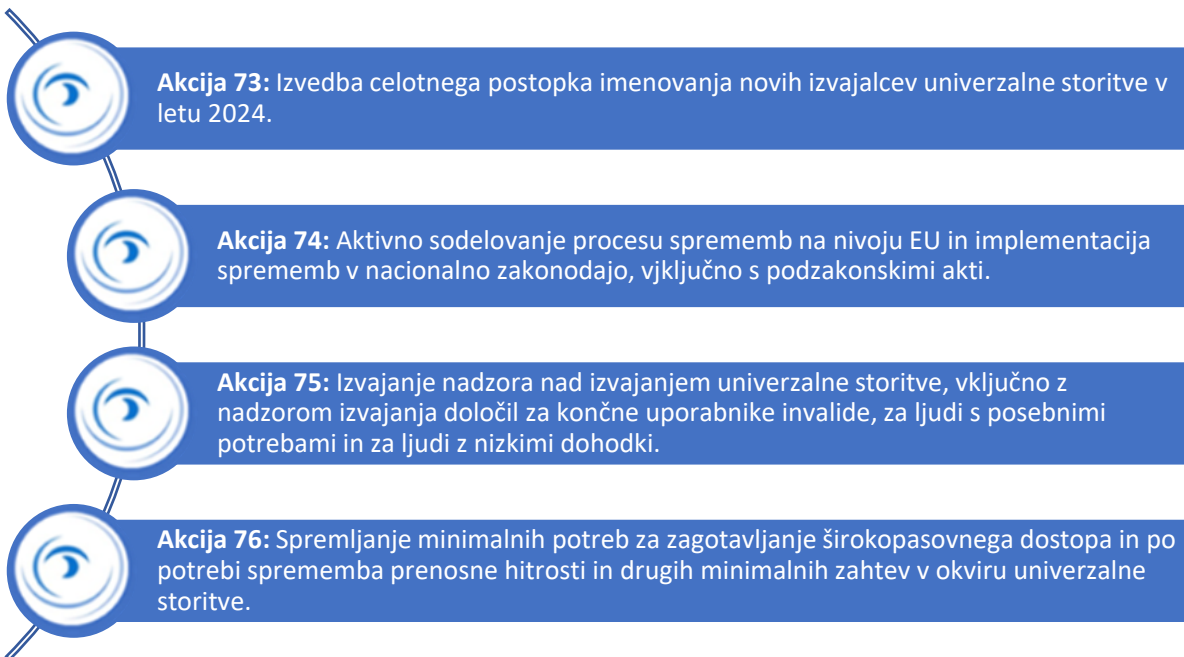
4.3.1 Dostop do ustrezne univerzalne storitve vsem državljanom RS po dostopnih cenah

Sodobna univerzalna storitev mora biti dostopna vsem prebivalcem, kar je potrebno doseči z minimalnim izkrivljanjem trga. Agencija je z dnem 13. 4. 2021 povečala prenosno hitrost primerno za funkcionalen dostop do interneta na 10 Mbit/s k uporabniku in 1 Mbit/s od uporabnika in bo tudi v prihodnje sledila trendu potreb uporabnikov na tem področju.

ZEKom-2 bo predvidoma spremenil določila na področju univerzalne storitve. Uvaja se minimalen nabor storitev, ki jih lahko podpira storitev ustreznega širokopasovnega dostopa (med drugim elektronska pošta, spletno bančništvo, iskanje zaposlitve, videoklici), kar je pomembno pri izračunu prenosne hitrosti, primerne za širokopasoven dostop do interneta. Ukrepe za uporabnike s posebnimi potrebami in zagotavljanje cenovnih opcij za potrošnike z nizkimi dohodki bodo morali izvajati oziroma zagotavljati vsi operaterji z izjemo tistih, ki jim bo to predstavljalo preveliko breme, financiranje teh ukrepov pa bo prevzel proračun Republike Slovenije. Po drugi strani pa med storitve iz nabora storitev univerzalne storitve ni več vključen dostop do telefonskih govorilnic, saj navedena storitev ni več aktualna in so jo nadomestile sodobnejše storitve (mobilna telefonija). Agencija bo sledila opisanim spremembam in po potrebi nemudoma oziroma do preteka prehodnega obdobja posamezne postopke (npr. za zagotavljanje cenovne dostopnosti) izvedla skladno z novimi določili ZEKom-2. Agencija bo tudi posodobila splošne akte, ki podrobneje opredeljujejo univerzalno storitev.

Agencija je izvedla postopek določanja izvajalcev univerzalne storitve leta 2019, veljavnost vseh odločb se izteče 2.12.2024. Zato bo Agencija v letu 2024 skladno z ustreznim členom ZEKom-2 izvedla celotni postopek imenovanja novih izvajalcev univerzalne storitve, ki bo vključeval pripravo analize stanja na trgu, javno razpravo, razpis za določitev izvajalcev posameznih storitev iz nabora storitev in izdajo odločb. Pri analizi in novih odločbah bo Agencija skrbno pretehtala tako stanje na trgu, kot tudi morebitne spremembe regulacije univerzalne storitve na nivoju EU. V okviru analize bo Agencija skrbno preučila tudi dostopnost posameznih storitev, oziroma bo preučila, ali obstajajo ustrezne zamenjave za njih, v skladu z rezultati analize pa bo ustrezno spremenila obveznosti za posamezne storitve iz nabora storitev, vključenih v univerzalno storitev.

Agencija bo v celotnem obdobju izvajala celovit nadzor nad izvajanjem storitve, vključno z nadzorom izvajanja določil za končne uporabnike invalide, za druge ljudi s posebnimi potrebami in za ljudi z nizkimi dohodki, ter po potrebi prilagajala ukrepe, splošne akte iz svoje pristojnosti ali predlagala prilagoditve zakonodaje.

4.3.2 Visoka raven varstva potrošnikov

Agencija bo potrošnikom olajšala izbiro med ponudniki storitev tako, da bo zagotovila možnost informirane izbire in s tem spodbujala razvoj kakovostnih, inovativnih in cenovno dostopnih storitev.

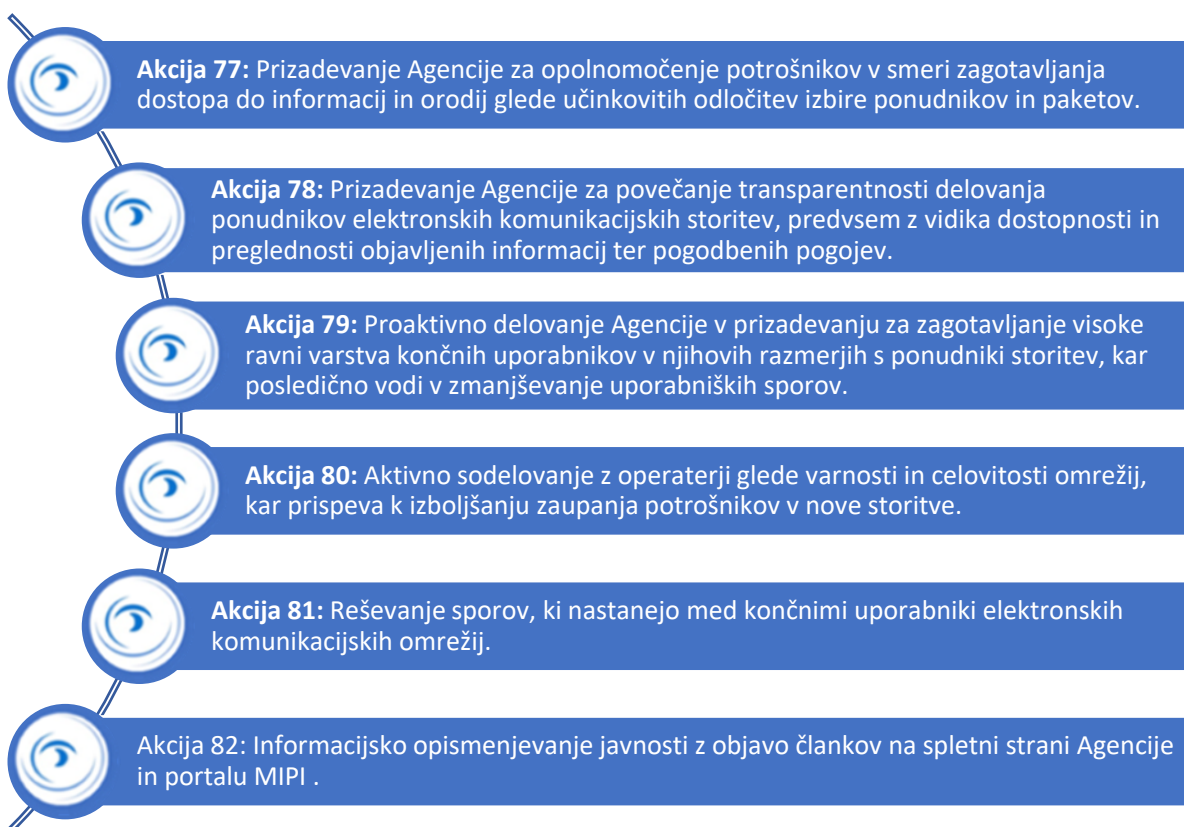
Agencija si bo v prihodnje prizadevala za opolnomočenje potrošnikov, ki so uporabniki elektronskih komunikacij. Le dobro informiran oziroma opolnomočen uporabnik je namreč lahko kos izzivom ki jih trg prinaša, posledično temu pa je manjše tudi število sporov, do katerih pride med uporabniki in ponudniki storitev. Opolnomočenje potrošnikov bo zagotovila predvsem na način, da jim bo zagotovila dostop do informacij in orodij za sprejemanje učinkovitih odločitev glede izbire ponudnikov in paketov

Agencija si bo prizadevala povečati transparentnost delovanja ponudnikov elektronskih komunikacijskih storitev, predvsem z vidika dostopnosti in preglednosti objavljenih informacij ter pogodbenih pogojev. Končni uporabnik bo tako pri iskanju ponudb operaterjev in sklepanju naročniških razmerij imel možnost svoje interese pravočasno in učinkovito zaščititi že v fazi odločitve, ne pa šele v reklamacijskem postopku oziroma v uporabniškem sporu. Kratkoročno bo Agencija cilj povečane preglednosti zasledovala že s prenovo splošnih aktov in dosledno implementacijo določb nove zakonodaje (ZEKom-2), ki po vzoru EECC (Direktiva EU 2018/1972) daje velik poudarek prav na boljši informiranosti končnih uporabnikov elektronskih komunikacij. Sicer pa bo ta cilj zasledovala predvsem preko komunikacije z operaterji na način podajanja smernic in opozarjanja na dobre prakse. Pri tem bo Agencija sodelovala tudi z drugimi organi ki so pristojni za varstvo potrošnikov, v zvezi s perečimi vprašanji v okviru varstva in zaščite končnih uporabnikov pa bo Agencija organizirala posvete z operaterji.

Agencija se bo zavzemala tudi za večjo preglednost trga. Vsem fizičnim osebam, uporabnikom elektronskih komunikacijskih storitev je namenjen portal »primerjaj operaterje.si«, ki potrošnikom omogoča, da lahko ocenijo in primerjajo storitve (npr. izboljšane informacije o razpoložljivosti, hitrosti, kakovosti in cenah storitev) ter učinkovite in uporabnikom prijazne procese prehoda med ponudniki.

Agencija bo tudi v bodoče skrbela, da bodo končni uporabniki na portalu »primerjaj operaterje.si« lahko spremljali ponudbe telekomunikacijskih operaterjev. Agencija bo končne uporabnike ozaveščala in informirala s pravočasnim posredovanjem pojasnil, odgovarjanjem na pogosta vprašanja in objavo odgovorov na spletnih straneh, z objavo opozoril in izdajo uporabnih brošur ter z delovanjem klicnega centra, ki je namenjen podpori končnim uporabnikom pri reševanju uporabniških sporov z operaterji. Končnim uporabnikom bo namenjen spletni portal za medijsko in informacijsko pismenost – MIPI, s katerim želi agencija širšo javnost ozaveščati o pomenu kritične in premišljene uporabe medijskih vsebin in informacijskih tehnologij,

Kot eno izmed oblik varovanja interesov potrošnikov je mogoče razumeti tudi odločanje o sporih, ki jih zoper operaterje lahko pred Agencijo sprožijo uporabniki njihovih storitev. Za razliko od preventivnih aktivnosti gre v pri tej aktivnosti predvsem za reševanje že nastalih težav. Spor skuša Agencija najprej rešiti s pomočjo mediacijskih tehnik v posredovalnem postopku, ki ga skuša izvesti na kar najbolj neformalen in uporabniku prijazen način. V kolikor pa sporazumna rešitev ni mogoča, pa o sporu odloči z zavezujočo odločbo. Agencija bo na podlagi zakona še naprej zagotavljala opisano obliko (naknadne) zaščite potrošniških interesov, pri čemer pa si bo preko zgoraj naštetih akcij, prizadevala da do sporov sploh ne bi prišlo. Število uporabniških sporov na letni ravni rahlo upada, kar kaže pozitivne učinke dela Agencije na področju informiranja in zaščite končnih uporabnikov.

VPRAŠANJE

- Ali po vašem mnenju obstaja še kaka aktivnost, ki bi jo AKOS poleg svojih zakonskih nalog na tem področju izvajal?

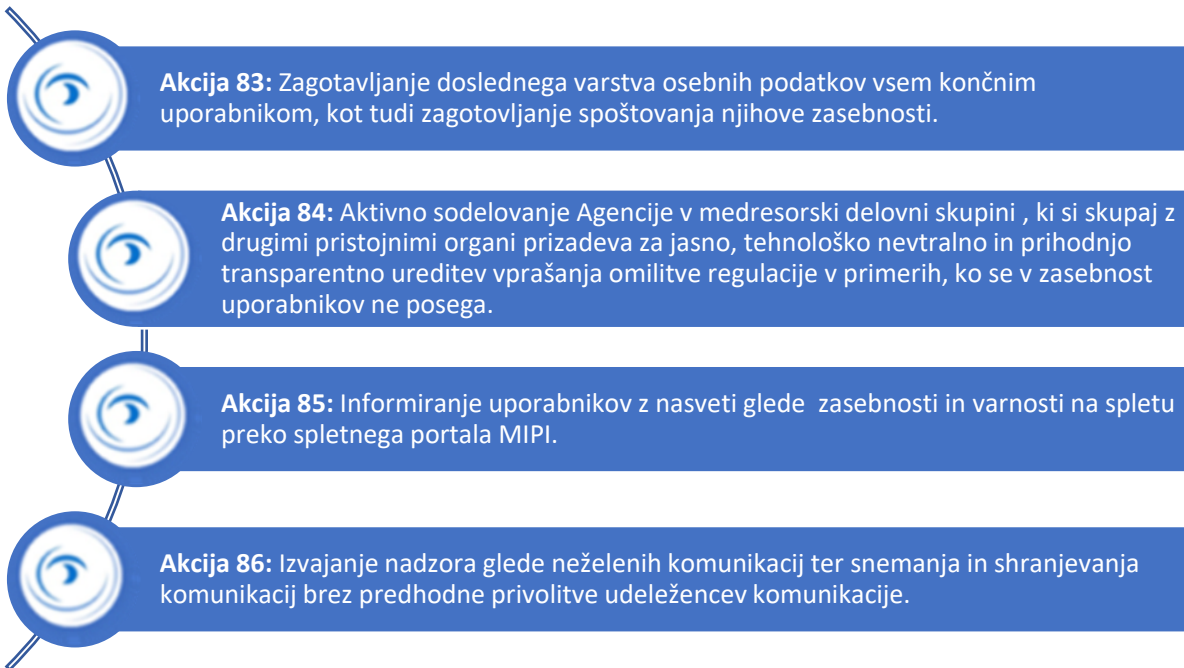
4.3.3 Visoka raven varstva osebnih podatkov in zasebnosti

Agencija si prizadeva zagotoviti dosledno varstvo osebnih podatkov vsem končnim uporabnikom, kot tudi zagotoviti spoštovanje njihove zasebnosti.

V postopku sprejemanja je še vedno Uredba Evropskega Parlamenta In Sveta o spoštovanju zasebnega življenja in varstvu osebnih podatkov na področju elektronskih komunikacij ter razveljavitvi Direktive 2002/58/ES (Uredba o zasebnosti in elektronskih komunikacijah – v nadaljevanju Uredba e-zasebnosti).²³ Uredba e-zasebnosti je komplementaren pravni akt k Splošni uredbi o varstvu podatkov in zagotavlja varstvo temeljnih pravic in svoboščin, zlasti spoštovanje zasebnega življenja, zaupnost komunikacij in varstvo osebnih podatkov na področju elektronskih komunikacij. Predmetna Uredba prinaša vključitev ponudnikov t.i. OTT storitev v regulacijo tudi glede zagotavljanja zaupnosti in varovanja zasebnosti pri zagotavljanju elektronskih komunikacijskih storitev. Obveznost zagotavljanja zaupnosti velja tako za vsebino komunikacij kot za meta podatke, ki pri njihovem prenosu nastanejo. Definicija sporočila za neposredno trženje se prilagaja prihajajočim tehnologijam in novim storitvam (e-pošta, SMS, MMS in funkcionalno enakovredne aplikacije in tehnike). Na vsebino Uredbe, ki je v nastajanju že 6 let, vpliva tudi Sodišče Evropske unije, ki na primer prepoveduje zakonodajne ukrepe, ki bi kot preventivni ukrep dovoljevala splošno in nediskriminatorno hrambo podatkov o prometu in lokaciji. Razen hrambe za namene kazenskega pregona in varovanje nacionalne varnosti po Listini ni dovoljeno nič drugega. Uredba ohranja splošno prepoved z ozkimi, specifičnimi in jasno opredeljenimi (namensko usmerjenimi) izjemami, tekom postopka pa se pričakuje še nekaj sprememb pri opredelitvah namena, da se zagotovi pravna varnost in najvišja možna stopnja zaščite uporabnika. Izjeme, ki omogočajo dostop do elektronskih komunikacijskih podatkov, vključno z vsebino, ponudnika elektronskih komunikacijskih storitev ali njihovih obdelovalcev bi lahko ogrozile pravico končnega uporabnika do zaupnosti in pričakovanj glede zasebnosti. Zato jih je potrebno zožiti na način, da se prepreči vsaj sistematično spremljanje vsebin elektronskih komunikacij. V postopku pa se večkrat poudarja tudi vloga anonimizacije podatkov za zaščito uporabnikov pri uporabi elektronskih komunikacijskih podatkov. V zvezi z zagotavljanjem varnosti omrežij in storitev pa tudi z vidika nacionalne varnosti se poudarja pomembna vloga standardiziranega šifriranja komunikacij od konca do konca, kar je edini način za zagotovitev popolne zaščite podatkov med prenosom. Nova uredba bi morala uveljaviti zahtevo po soglasju za piškotke in podobne tehnologije ter ponuditi ponudnikom storitev tehnična orodja, ki jim omogočajo enostavno pridobitev takega soglasja. Pristop kot je rešitev »vzemi ali pusti«, ki pogojuje dostop do storitev in funkcij s soglasjem uporabnika, za shranjevanje informacij ali dostop do informacij, ki so že shranjene v terminalski opremi uporabnika (tako imenovane "stene piškotkov") bi bilo potrebno preprečiti. V predlogih Uredbe so se že večkrat spremenile tudi določbe glede pristojnosti, saj se na tem področju prepletajo pristojnosti regulatorjev trga elektronskih komunikacij in pristojnih organov za izvajanje GDPR. Agencija tako skupaj z IPRS sodeluje v nacionalni medresorski delovni skupini, ki si prizadeva za jasno, tehnološko nevtrarno in transparentno ureditev tega vsebinsko zelo pomembnega področja v kontekstu prihajajočih novih tehnologij.

Agencija bo še naprej odkrivala in sankcionirala kršitelje zakonodaje s področja neželenih komunikacij ter snemanja in shranjevanja komunikacij brez predhodne privolitve udeležencev komunikacije.

²³ Predlog UREDBE EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o spoštovanju zasebnega življenja in varstvu osebnih podatkov na področju elektronskih komunikacij ter razveljavitvi Direktive 2002/58/ES (uredba o zasebnosti in elektronskih komunikacijah), COM/2017/010 final - 2017/03 (COD)

4.3.4 Jasne informacije za končne uporabnike

Agencija končnim uporabnikom redno in pravočasno omogoča dostop do celotnega nabora relevantnih informacij na trgu elektronskih komunikacij.

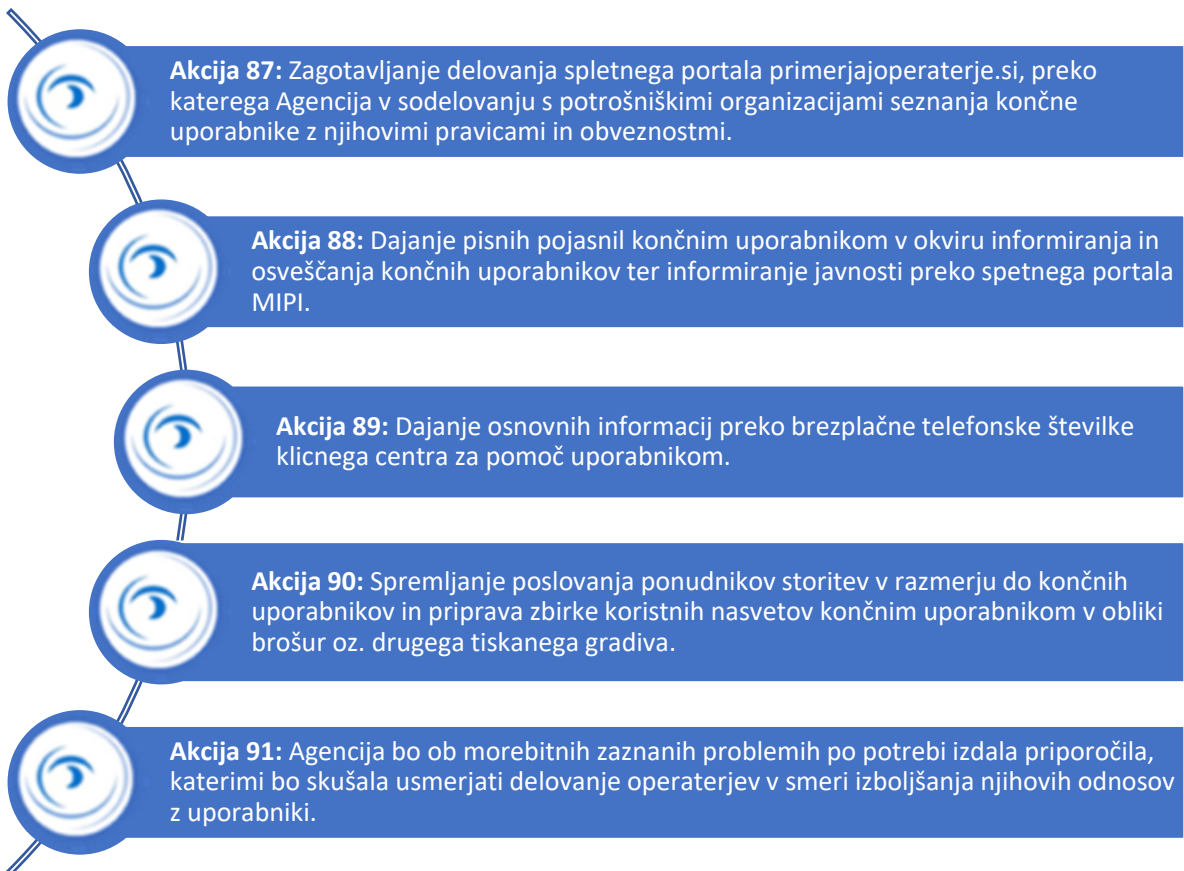
Glede na to, da je eno od temeljnih poslanstev Agencije poskrbeti tudi za zaščito končnih uporabnikov elektronskih komunikacij, k temu pa ključno pripomore zagotavljanje jasnih informacij, bo Agencija aktivno seznanjala končne uporabnike z njihovimi pravicami in obveznostmi, pri čemer pa je pomembno tudi sodelovanje s potrošniškimi organizacijami. Slednje predstavljajo komunikacijski kanal, s preko katerega so uporabniki lahko učinkovito seznanjeni, hkrati pa se s tem v širši javnosti krepi tudi prepoznavnost Agencije in njenega poslanstva. Ker je ozaveščen končni uporabnik manj ranljiv in se lahko učinkovito odzove na tržna ravnanja operaterjev, pričakujemo, da bo z nadaljevanjem proaktivnega ravnanja Agencije na področju ozaveščanja končnih uporabnikov še naprej upadalo število sporov na trgu.

Z namenom zasledovanja zastavljenega cilja bo Agencija v okviru informiranja in osveščanja dajala (osnovne) informacije prek brezplačne telefonske številke klicnega centra za pomoč uporabnikom (vsak delovnik med 9. in 13. uro), zagotavljala delovanje spletnega portala primerjajoperaterje.si, na katerem so na enem mestu dostopne ponudbe večjih operaterjev (tako fiksnih kot tudi mobilnih storitev) ter skrbela za ažurno objavo ponudb ter za vključevanje vedno novih operaterjev. Z namenom pozitivno vplivati na trg, bo Agencija izvajala posvete z operaterji in potrošniškimi organizacijami ter na podlagi določb 172. člena ZEKom-1 po potrebi izdajala priporočila.

Agencija je v okviru svojih nalog dolžna končnim uporabnikom dajati tudi pisna pojasnila v zvezi s vprašanji, ki se jim pojavijo v zvezi s področjem elektronskih komunikacij. Agencija verjame, da s takim pojasnilo razreši marsikateri zaplet oziroma nesporazuma, do katerega pride med uporabnikom in

operaterjem kot izvajalcem storitve. S to aktivnostjo bo nadaljevala še naprej, pri tem bo skušala biti v odgovorih čim bolj konkretna in na razumljiv način pojasniti nastalo situacijo.

Agencija bo tudi redno spremljala poslovanje ponudnikov storitev v razmerju do končnih uporabnikov (predvsem prodajne ponudbe, spremembe splošnih pogojev, prakse pri sklepanju naročniških razmerij in prenehanju teh). V kolikor bo v okviru tovrstnega monitoringa zaznala problem, bo o tem preko svojih spletnih strani obvestila javnost oziroma z izdajo brošure ali drugega tiskovnega gradiva pripravila zbirko koristnih nasvetov končnim uporabnikom.

VPRAŠANJI

- Kaj menite o izvedenih posvetih AKOS? So po vašem mnenju dosegli cilj?
- Ali so na tem področju smiselni še kaki dodatni ukrepi?

4.3.5 Zadovoljene potrebe posebnih družbenih skupin končnih uporabnikov (invalidi, starejši, osebe s posebnimi socialnimi potrebami)

Med naloge Agencije sodi tudi ohranjanje visokega nivoja pravic posebnih družbenih skupin končnih uporabnikov invalidov, starejših in uporabnikov s posebnimi socialnimi potrebami, torej zagotavljanje ukrepov za končne uporabnike, katerim je že v sklopu univerzalne storitve omogočena nediskriminatorna uporaba in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev, vključno z dostopom do storitev v sili, imenikov in imeniških služb, kot ga imajo drugi končni uporabniki. Razpoložljivost in dostopnost specifične terminalne opreme, ter posebne opreme in posebnih storitev, ki izboljšujejo enakovreden dostop za končne uporabnike invalide na nivoju EU ureja četrti odstavek 85. člena EECC. Določbe Direktive o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij²⁴ pa v pravni red v Republiki Sloveniji prenaša Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij²⁵ (Uradni list RS, št. 30/18, v nadaljevanju: ZDSMA).

Agencija bo dosledno sledila naloženim obveznostim glede naloženih ukrepov za zagotovitev dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij zavezancev po ZDSMA za vse uporabnike, zlasti za uporabnike z različnimi oblikami oviranosti, izvajala pa bo tudi druge pristojnosti glede nadzora navedenih področij.

Zadovoljevanje potreb posebnih družbenih skupin končnih uporabnikov na področju elektronskih komunikacij bo urejal tudi ZEKom-2, ki prenaša spremembe iz EECC v nacionalno zakonodajo, kjer so v primerjavi z obstoječo zakonodajo večje spremembe. V okviru univerzalne storitve so ukrepi za končne uporabnike invalide in za končne uporabnike z nizkimi dohodki. Ukrepe za uporabnike s posebnimi potrebami in zagotavljanje cenovnih opcij za potrošnike z nizkimi dohodki bodo morali izvajati oziroma zagotavljati vsi operaterji z izjemo tistih, ki jim bo to predstavljalo preveliko breme, financiranje teh ukrepov pa bo prevzel proračun Republike Slovenije. Po sedaj veljavni zakonodaji je moral te ukrepe izvajati samo izvajalec univerzalne storitve. Zakonodajalec je s tem omogočil končnim uporabnikom invalidom možnost menjave operaterja in s tem konkurenčnejše storitve in tudi terminale. Agencija bo ukrepala skladno s pristojnostmi, ki jih bo dobila z novo zakonodajo. Ravno tako bo Agencija spremljala cene storitev, ki so del univerzalne storitve in v primeru prekomerne rasti cen naložila operaterjem obveznost ponujanja posebnih cenovnih opcij oziroma paketov za ljudi z nizkimi dohodki. Agencija načrtuje tudi prenovu podzakonskih aktov s tega področja.

²⁴ Direktiva (EU) 2016/2102 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. oktobra 2016 o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij organov javnega sektorja (UL L št. 327, z dne 2.12.2017, str. 1). Ta direktiva določa pravila, ki od držav članic zahtevajo, da zagotovijo, da spletišča, ne glede na napravo, ki se uporablja za dostop do tega spletišča, in mobilne aplikacije organov javnega sektorja izpolnjujejo določene zahteve glede dostopnosti.

²⁵ Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij (Uradni list RS, št. 30/18), dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7718>

- **Akcija 92:** Dosledno sledenje naloženim obveznostim za zagotovitev dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij zavezancev po ZDSMA.
- **Akcija 93:** Analiza in ustrezno vključevanje na razpisih za izvajalce posameznih storitev iz nabora univerzalne storitve.
- **Akcija 94:** Ukrepanje skladno s pristojnostmi, ki jih bo imela Agencija na področju skrbi za končne uporabnike invalide in nadzor izvajanja obveznosti.
- **Akcija 95:** Redno spremljanje cenovne dostopnosti storitev in po potrebi sprejem dodatnih ukrepov za uporabnike z nizkimi dohodki.

4.3.6 Varnost omrežij in storitev

Varnost omrežij in storitev postaja ena od ključnih prioritet Evropske komisije. Gospodarstvo in družba kot celota je vse bolj odvisna od storitev elektronskih komunikacij, zato lahko ima vsak večji izpad storitev kaskadne negativne učinke tudi na druge ključne funkcije države. Z epidemijo, ko se je pomemben del poslovanja in šolanja preselil domov v virtualno okolje, se je pokazalo, kako smo odvisni od elektronskih komunikacij, ta trend pa se bo samo še stopnjeval. Operaterji, tako kot vsak drug gospodarski sektor, svoje poslovanje usmerja v racionalizacijo stroškov, zato je večina operaterjev stremela, da zagotavlja predvsem dobre in kreativne storitve, manj pa je bilo vložkov v zagotavljanje višje ravni varnosti ter načrtov, da se zagotovi čim višjo stopnjo neprekinjenega poslovanja. Med operaterji so, tako kot pri drugih podjetjih v drugih sektorjih, razlike glede zrelosti in sistemskega pristopa k obravnavanju varnosti, vendar različni dogodki (varnostni incidenti), ki lahko tudi popolnoma onesposobijo podjetje, kažejo, da se bo moralo to spremeniti. Zagotavljanje varnosti na vseh področjih poslovanja zahteva precej vložkov, resursov in truda vseh zaposlenih, zato zahteva vodenje in usmerjenje s strani managementa in sistemski pristop.

Že prenova osnovnega regulativnega okvira elektronskih komunikacij iz leta 2009 (Direktiva EU 2009/140/EC), ki se je prenesla v Zakon v elektronskih komunikacijah, je začela konkretno naslavljanje zahteve glede varnosti omrežij in storitev. EECC, ki je stopil v veljavo z decembrom 2020, pa tudi nova EU Strategija kibernetске varnosti v povezavi z Naborom orodij za kibernetško varnost 5G omrežij kažejo, da se bo morala zagotoviti bistveno višja stopnja varnosti v omrežjih operaterjev. Komisija pri tem še posebej izpostavlja mobilna omrežja 5G, saj kažejo potencial, da bodo znotraj ene pametne fizične infrastrukture omogočile številna dodatna namenska komunikacijska omrežja za različne druge sektorje in vertikale, kot je logistika, transport, energija, zdravstvo in industrija. Ob takem scenariju pa fizična ali virtualna omrežja začnejo posegati v kritične sfere države in družbe, katere potencialni izpad bi lahko pomembno ohromil gospodarstvo in delovanje celotne države.

Z vidika navedenega ima Agencija v naslednjih letih namen, da bistveno poveča nadzor nad spoštovanjem zahtev glede varnosti omrežij in neprekinjenega poslovanja, pri čemer bo pri presojanju

ustreznosti upoštevala tudi velikost in pomembnost posameznih operaterjev pri zagotavljanju elektronskih komunikacijskih storitev v državi.

Operaterji morajo že sedaj na podlagi 81. člena ZEKom-1 poročati o vseh kršitvah varnosti ali celovitosti, če so te kršitve pomembno vplivale na delovanje javnih komunikacijskih omrežij ali izvajanje javnih komunikacijskih omrežij. Dodatno tudi 13. člen Splošnega akta o varnosti omrežij in storitev (Ur. l. RS, št. 75/13 in 64/15) opredeljuje kriterije in mejne pragove za poročanje ter vsebino samega poročila. Agencija vsako poročilo temeljito preuči in neredko zahteva tudi dodatna pojasnila, ki lahko pripomorejo k razjasnitvi vseh dejstev in okoliščin, ki so botrovali dogodku, vključno z ukrepi, ki jih je operater sprejel z namenom, da se incident ne ponovi. Dosedanja poročila o incidentih, ki jih je prejela Agencija, kažejo, da so bili glavni vzroki incidentov sistemske okvare in kibernetški incidenti. O navedenih incidentih operaterji običajno niso poročali, saj niso povzročili daljših izpadov, kjer bi bili neposredno prizadeti uporabniki. EECC, pa tudi nove usmeritve Agencije Evropske unije za kibernetško varnost ENISA, prinašajo spremembe. Operaterji bodo morali poročati tudi o kibernetških incidentih, saj so ti lahko del premišljenega napada, ki ni usmerjen zgolj na enega operaterja, temveč se z njimi želi vplivati na različne sektorje gospodarstva, kritično infrastrukturo in družbo kot tako. Agencija že vrsto let sodeluje z ENISO, sprva v okviru ekspertne delovne skupine Article 13a (sedaj ECASEC), sodelovanje na področju kibernetške varnosti pa se vzpostavlja tudi z drugimi deležniki. Glavni namen sodelovanja v različnih delovnih skupinah je izmenjava dragocenih izkušenj ter poenotenje pristopov pri obravnavi in obvladovanju tveganj. V okviru tovrstnega sodelovanja se pripravljajo številna priporočila in dokumenti, ki so v pomoč tako pristojnim organom, kot tudi drugim deležnikom, ki se šele seznanjajo s problematiko obvladovanja varnostnih tveganj. Med ključne strateške dokumente, ki bodo vodilo Agencije tudi pri nadaljnjih korakih, so tako Tehnične smernice za vpeljavo varnostnih ukrepov²⁶, EU usklajena ocena za kibernetško varnost 5G omrežij²⁷, Nabor orodij za kibernetško varnost 5G omrežij²⁸ (5G Toolbox) ter poročilo Področja tveganosti za 5G omrežja²⁹. Prav nabor orodij za kibernetško varnost 5G omrežij ter tehnični ukrepi, ki jih ta vsebuje so tisti, ki bodo v prihodnjih letih tako za Agencijo kot tudi za operaterje mobilnih omrežij vodilo za pri vpeljevanju ukrepov potrebnih za izboljšave varnostne politike.

Agencija kot sopredsedujoča skupaj z belgijskim regulatorjem BIPT vodi tudi BERC delovno skupino za kibernetško varnost 5G omrežij in na ta način prispeva k sooblikovanju evropske politike na tem področju. Najpomembnejša naloga delovne skupine je pomoč Evropski komisiji pri spremljanju implementacije ukrepov iz 5G Toolbox in analiziranje stanja na trgu s pomočjo različnih vprašalnikov še zlasti z vidika pripravljenosti trga na nove spremembe. Delovna skupina je tesno povezana tudi s skupino za sodelovanje NIS Cooperation Group kjer se pripravljajo strateški dokumenti na področju regulacije (kibernetške) varnosti elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev.

Agencija je zelo aktivna članica tudi v nacionalni medresorski delovni skupini, ki je zadolžena za pripravo nacionalnih zakonodajnih rešitev za implementacijo ukrepov iz 5G Toolbox. V letu 2021 se je formaliziralo tudi sodelovanje Urada RS za informacijsko varnost (URSIV), kot enotne nacionalne kontaktne točke, SI-CERT in AKOS. Poleg rednega tedenskega poročanja se tako vzpostavlja tudi

²⁶ ENISA: Technical Guidelines on Security measures under EECC: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-technical-guideline-on-incident-reporting-under-the-eecc>

²⁷ EU coordinated risk assessment of 5G networks security: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/eu-wide-coordinated-risk-assessment-5g-networks-security>

²⁸ Cybersecurity of 5G networks - EU Toolbox of risk mitigating measures: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/cybersecurity-5g-networks-eu-toolbox-risk-mitigating-measures>

²⁹ ENISA Threat Landscape for 5G Networks: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-report-for-5g-networks>

nacionalni forum za sodelovanje pri zahtevnejših primerih, povezanih tudi z zagotavljanjem nacionalne varnosti.

Z uveljavitvijo Zakona o informacijski varnosti se je Agencija povezala v nov ekosistem organov na področju informacijske varnosti. V letu 2020 se je vzpostavilo sodelovanje z nacionalnim pristojnim organom za informacijsko varnost, Uradom vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost. Z implementacijo Zbirke orodij za 5G se bo vzpostavilo sodelovanje še z vsemi ostalimi pristojnimi organi na področju obvladovanja informacijske in kibernetske varnosti. Agencija si bo prizadevala za jasno razmejen in harmoniziran nacionalen pristop. Kot članica Inštituta za korporativne varnostne študije bo nova znanja pridobivala tudi na rednih mesečnih srečanjih njegovih članov in drugih dogodkih, ki jih organizira Inštitut ter na teh dogodkih tudi aktivno sodelovala s svojimi prispevki.

- **Akcija 96:** Aktivno sodelovanje agencije v mednarodni ekspertni skupini ECASEC pod okriljem Agencije Evropske unije za kibernetsko varnost.
- **Akcija 97:** Aktivno sodelovanje v BEREC delovni skupini za kibernetsko varnost 5G omrežij in sooblikovanje evropske politike na tem področju.
- **Akcija 98:** Izvajanje nadzora nad spoštovanjem zahtev glede varnosti omrežij in neprekinjenega poslovanja.
- **Akcija 99:** Tesno sodelovanje z Uradom vlade za informacijsko varnost (URSIV) in SICERT pri obravnavi težjih primerov povezanih z zagotavljanjem varnosti elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev ter pri obravnavanju varnostnih incidentov.

4.3.7 Uporaba aplikacij in storitev po lastni izbiri končnih uporabnikov

Agencija se zaveda, da je dobra uporabniška izkušnja na celotnem področju elektronskih komunikacij pomembna za spodbujanje inovativnosti, zato bo sprva intenzivirala svojo aktivnost na področju regulacije kvalitete storitev, kasneje pa tudi pri nadzoru njenega izvajanja. Pri sprejemanju podzakonskih predpisov bo Agencija seveda transparentno vključila zlasti še bodoče zavezanke.

Spremljanje splošne kvalitete storitve dostopa do interneta in poročanje Evropski komisiji o ugotovitvah je tudi ena ključnih nalog Agencije na podlagi Uredbe o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta³⁰. S pomočjo precej obsežnega vprašalnika je sredi leta 2021 Agencija preverila izvajanje Uredbe 2015/2120 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. 11. 2015 o določitvi

³⁰ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. 11. 2015 o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta in spremembi Direktive 2002/22/ES o univerzalni storitvi in pravicah uporabnikov v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami ter Uredbe (EU) št. 531/2012 o gostovanju v javnih mobilnih komunikacijskih omrežjih v Uniji (UL L št. 310 z dne 26. 11. 2015; v nadaljevanju: Uredba).

ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta, pa tudi ostalih zahtev iz Splošnega akta o storitvah dostopa do interneta³¹ in s tem povezanih pravic končnih uporabnikov, katerega analiza bo pokazala tudi potencialna neskladja in različne prakse operaterjev na trgu. Pomemben vir informacij za ukrepanje pa Agenciji še vedno predstavljajo podatki pridobljeni na podlagi meritev z uporabo orodja AKOS Test Net³² ter pobude in pritožbe končnih uporabnikov. Tematika, ki bo v prihodnjih letih zagotovo večkrat obravnavana je blokiranje TCP in UDP portov. Agencija je na tem področju že zaznala zelo različne prakse, ki jih bo potrebno med operaterji čim bolj poenotiti, še bolj pa nadzirati transparentnost operaterjev pri uvajanju tovrstnih ukrepov. Agencija bo še naprej skrbela za nemoteno delovanje AKOS test Net orodja, za nadgradnje programske opreme, ki bodo prispevale k učinkovitejšemu in zanesljivejšemu delovanju orodja in za redne nadgradnje Android in iOS aplikacije AKOS Test Net.

- **Akcija 100:** Izvajanje aktivnosti na področju regulacije kvalitete storitev in posledično nadzor njenega izvajanja.
- **Akcija 101:** Spremljanje splošne kvalitete storitev dostopa do interneta in poročanje Evropski komisiji o ugotovitvah.
- **Akcija 102:** Skrb za nemoteno delovanje AKOS test Net orodja in redne nadgradnje tako programske opreme orodja samega, kot tudi aplikacij za različne operacijske sisteme.

4.3.8 Okrepljena informacijska pismenost

Agencija si bo na področju informacijske pismenosti prizadevala za porast vseh možnih oblik dostopa do sodobnih elektronskih komunikacij, saj to pripomore k doseganju boljše e-vključenosti celotnega prebivalstva. Digitalna pismenost prebivalstva vseh generacij bo gradnik digitalne družbe znotraj vseh družbenih interakcij.

Z razvojem informacijske družbe v Sloveniji se pojavljajo zahteve po učenju novih veščin, t.i. e-veščin, ki so osnovane na uporabi in rabi vse bolj razširjene informacijsko - komunikacijske oz. digitalne tehnologije. Posamezniki so prisiljeni za obstanek na trgu dela in brez tveganja za marginalizacijo v socialnem svetu vsakodnevno pridobivati nove spretnosti, znanja in veščine, komunicirati preko različnih informacijsko-komunikacijskih kanalov, podjetja pa za konkurenčnost v svetu ekonomije spreminjati skladno z digitalnimi zahtevami načine poslovanja in zaposlovanja. Ob razvoju novih storitev, ki bodo celoviteje ustrezale zahtevam digitalne dobe, se bodo na nacionalnem nivoju morali pridružiti splošni ukrepi za povečevanje njihove uporabe, vse skupaj pa bo vzpodbudilo konkurenco in inovativnost.

³¹ Splošni akt o storitvah dostopa do interneta in s tem povezanih pravic končnih uporabnikov, dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2019-01-2467/splosni-akt-o-storitvah-dostopa-do-interneta-in-s-tem-povezanih-pravic-koncnih-uporabnikov>

³² <https://www.akostest.net/sl/>

Sredi leta 2019 je Agencija vzpostavila spletni portal MIPI (<https://www.mipi.si/>), ki je namenjen spodbujanju medijske in informacijske pismenosti, Agencija v okviru svojih pristojnosti in z namenom varstva končnih uporabnikov elektronskih komunikacij, kot ene njenih glavnih zakonskih nalog, širšo javnost ozavešča o pomenu kritične in preiščljene uporabe medijskih vsebin in informacijskih tehnologij, vplivu medijev, razumevanju različnih medijskih sporočil in informacij, odgovornem ustvarjanju in deljenju sporočil, pa tudi o uporabi informacijskih tehnologij, njihovih prednostih in pasteh. Razumevanje medijev, njihovega delovanja ter spretno in kritično krmarjenje med vsemi informacijami, ki smo jim vsak dan izpostavljeni, so namreč ključne veščine sodobnega človeka.

Agencija želi prispevati k varni uporabi interneta in informacijskemu opismenjevanju uporabnikov storitev, saj se je z razvojem interneta stvari (IoT) in pojavom dinamične podatkovne ekonomije razširilo tudi tveganje kibernetске varnosti in zasebnosti. Dejstvo je, da manj večji in neosveščeni uporabniki hitreje podležejo številnim tveganjem, ki jih prinaša uporaba digitalnih virov. Da bi bil MIPI čim bolj zanimiv in uporaben, Agencija redno obravnava aktualne teme z medijskega in informacijskega področja, bralcem pa nudi čim bolj praktične nasvete in napotke.

Agencija za obdobje 2022 -2024 načrtuje, da bodo prispevke za portal MiPi še naprej pripravljali zaposleni ob svojem rednem delu, z analitični orodji, ki jih ima na voljo uredniški odbor, pa se bo spremljala obiskanost spletnega portala MiPi in se s številkami seznanjalo vodstvo.

Hkrati z objavami na spletni strani MiPi bo Agencija, z objavami na socialnem omrežju Facebook, kjer je prav tako prisoten portal MiPi, opozorila uporabnike na novo dodano vsebino in novosti, ki bi sicer lahko bile spregledane.

Cilj nacionalne in evropske digitalne agende je čim bolj povečati potencial digitalnega gospodarstva za rast, in sicer s spodbujanjem digitalnih veščin in visoko zmogljivega računalništva, digitalizacijo gospodarskih panog in storitev, razvojem umetne inteligence in posodobitvijo javnih storitev. Pritrditi gre stališču, da se bo s spodbujanjem uporabe interneta in digitalnih javnih storitev v celoti povečala tudi njihova razširjenost in povpraševanje po njih, vendar pa ob nujno predhodno izpolnjenih bistvenih pogojih, ki so v interesu varstva končnih uporabnikov (zasebnost, varstvo osebnih podatkov, varnost oz. zaupnost komunikacij, itd.).

Agencija bo sledila ciljem nacionalnih in EU strategij in spodbujala rast digitalne pismenosti, saj je odprava predmetnega deficita bistvena za doseganje boljše e-vključenosti celotnega prebivalstva. S tem v zvezi si bo zato prizadevala za porast vseh možnih oblik dostopa do sodobnih elektronskih komunikacij, poudarjeno pa za dostop do omrežij naslednje generacije (NGA), čemur pa se bodo na nacionalnem nivoju morali nujno pridružiti splošni ukrepi za povečevanje njihove uporabe ob razvoju novih storitev, ki bodo celoviteje ustrezale zahtevam digitalne dobe, vse navedeno pa bo vzpodbudilo konkurenco in razvoj novih priložnosti v sferi podjetništva in zasebno.

Predvideva se, da se bodo z vpeljavo 5G tehnologije v vse segmente družbe še izraziteje povečale možnosti in nabor načinov dostopa do informacij, vendar pa to bistveno ne bo poseglo v koncept informacijske pismenosti končnih uporabnikov, ki na splošno temelji na kognitivni osnovi, torej pripravljenosti posameznika da poseže po njih. Pri tem je važno upoštevati, da bo v prihodnjih obdobjih informacijska pismenost bistvenega pomena za preživetje v informacijskem okolju nasploh.

Akcija 103: Aktivnosti Agencije na področju informacijske pismenosti za porast vseh možnih oblik dostopa do sodobnih elektronskih komunikacij.

Akcija 104: Ozaveščanje o pomenu kritične in preiščljene uporabe medijskih vsebin in informacijskih tehnologij, vplivu medijev, razumevanju različnih medijskih sporočil in informacij, odgovornem ustvarjanju in deljenju sporočil, pa tudi o uporabi informacijskih tehnologij, njihovih prednostih in pasteh na spletnem portalu MIPI.

Akcija 105: Spremljanje časovne dinamike izpolnjevanja zavez operaterjev o pokritosti mest, železniških prog in prometnic, ki so jim bile naložene ob podelitvi frekvenčnega spektra.

VPRAŠANJE

- Ali imate še kakšne predloge, kako bi še lahko Agencija glede ozaveščala o pomenu kritične in preiščljene uporabe medijskih vsebin in informacijskih tehnologij?

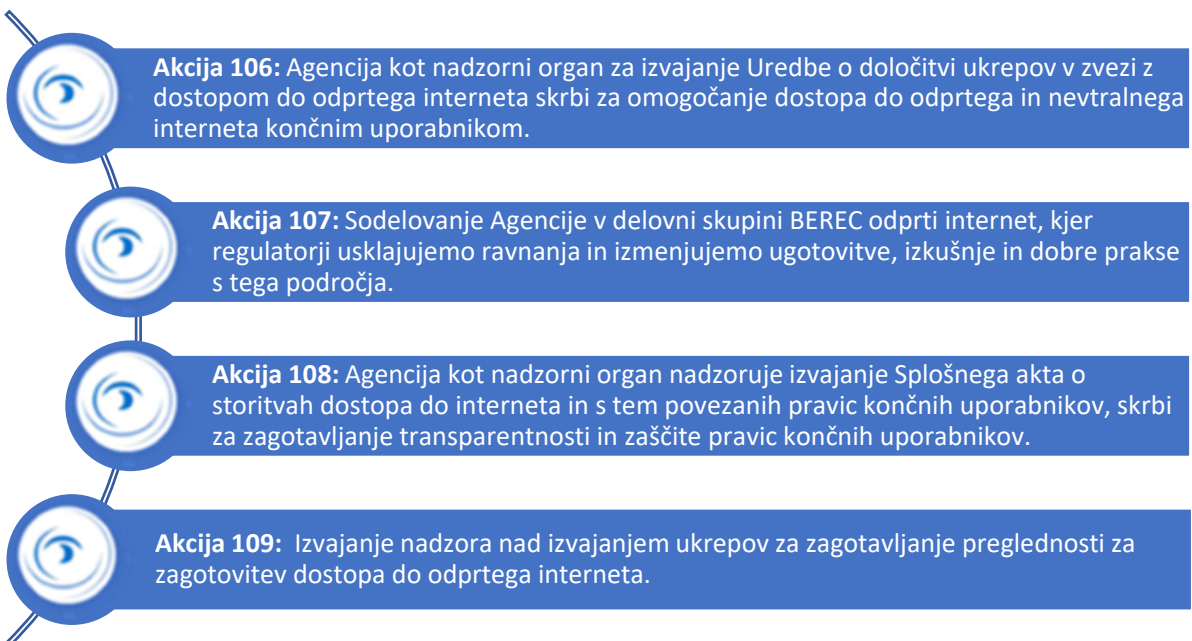
4.3.9 Odprt in nevtralen značaj interneta

Odprt in nevtralen značaj interneta je posebna dobrina splošnega pomena, pri kateri mora Agencija kot nadzorni organ za izvajanje Uredbe o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta (3. člen Uredbe o izvajanju Uredbe (EU) o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta; Uradni list RS, št. 29/16) med ostalim skrbeti tudi za to, da je uporabnikom omogočen dostop do odprtega in nevtralnega interneta ter da so pogoji operaterjev pri zagotavljanju teh storitev transparentni. Agencija je sprejela tudi Splošni akt o storitvah dostopa do interneta in s tem povezanih pravicah končnih uporabnikov (Ur. l. RS, št. 54/2019), s katerim želi še bolj poenotiti izvajanje določil Uredbe glede zagotavljanja storitev dostopa do interneta, zlasti na področju zaščite končnih uporabnikov in hkrati zavezati vse ponudnike storitev dostopa do interneta na ozemlju Republike Slovenije.

Agencija ugotavlja, da so prav uporabniki sami najboljši vir za odkrivanje kršitev predpisa s področja nevtralnosti. Ker gre na Evropski ravni za še relativno mlad predpis, je tudi prakse pri njegovem izvajanju in nadziranju s strani drugih regulatorjev relativno malo, zato Agencija zelo intenzivno sodeluje v delovni skupini za odprti internet. Kot izkazuje praksa, operaterji neprestano iščejo inovativne pristope za pridobivanje novih končnih uporabnikov oz. zadržanje obstoječih na trgu. Ti pristopi, nove storitve oziroma ponudbe pa so večkrat na meji skladnosti z nacionalno zakonodajo in pravnimi akti Evropske Unije. Sodelovanje v BEREK delovni skupini za odprti internet Agenciji omogoča, da konkretne primere takšnih praks obravnava na sestankih s kolegi drugih regulatorjev. Zavedamo se, da smo del enotnega digitalnega trga in da številni operaterji po Evropi delujejo v več državah članicah, zato je sodelovanje regulativnih organov ključnega pomena za zagotovitev enotnega pristopa med vsemi državami članicami. Fragmentacija, tako normativne ureditve kot tudi pristopov in ukrepanja v okviru nadzornih postopkov z vidika pravne predvidljivosti in spodbujanja razvoja trga,

ni zaželeno. Ker je besedilo Uredbe o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta zelo splošno in nedefinirano, pri usmerjanju regulatorjev pa niso zelo konkretne niti Smernice BEREC, je sodelovanje med regulatorji na ravni delovne skupine še toliko bolj pomembno.

Glede prakse v zvezi s presojo zakonitosti različnih komercialnih praks bo Agencija v prihodnje zagotovo med tistimi regulatorji, ki bodo intenzivno spremljali in nadzorovali izvajanje ukrepov za zagotavljanje preglednosti za zagotovitev dostopa do odprtega interneta. Agencija bo tako v prihodnje preko poglobljenih vprašalnikov in posameznih nadzornih postopkov nadzorovala obveznosti določene v Splošnem aktu o storitvah dostopa do interneta in s tem povezanih pravicah končnih uporabnikov in tudi tako skrbela za zagotavljanje transparentnosti in zaščite pravic končnih.

VPRAŠANJI

- Kakšne so vaše izkušnje glede izvajanja določil Splošni akt o storitvah dostopa do interneta in s tem povezanih pravicah končnih uporabnikov (Ur. l. RS, št. 54/2019)?
- Nam lahko podate svoje mnenje o Nacionalnem poročilu o odprtem internetu, ki ga Agencija pripravlja vsako leto v začetku Julija. Bi v poročilo vključili še kakšne informacije? Katere?

5 Kratice

Kratika	Slovensko ime ali pomen	Angleško ime ali pomen
5G	Mobilna omrežja pete generacije	5th generation mobile networks
AKOS	Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije	
AVK	Javna Agencija Republike Slovenije za varstvo konkurenc	Slovenian Competition Protection Agency
BB	Širokopasovni	Broadband
BCRD	Direktiva o ukrepih za znižanje stroškov za postavitve elektronskih komunikacijskih omrežij visokih hitrosti (Direktiva o omejevanju stroškov)	Broadband Cost Reduction Directive
BEREC	Skupina evropskih regulatorjev za elektronske komunikacije	Body of European Regulators for Electronic Communications
CEPT	Evropska konferenca poštnih in telekomunikacijskih uprav	European Conference of Postal and Telecommunications Administrations
COCOM	Odbor Efte za elektronske komunikacije	EFTA Electronic Communications Committee
DESI	Indeks digitalnega gospodarstva in družbe	Digital Economy and Society Index
DID	Direktorat za informacijsko družbo	Information Society Directorate
DMA	Zakon o digitalnih trgih	Digital Market Act
DSA	Zakon o digitalnih storitvah	Digital Service Act
ECASEC	Evropski pristojni organi za varne elektronske komunikacije	European Competent Authorities for Secure Electronic Communications
ECCG	Evropska posvetovalna skupina za potrošnike	European Consumer Consultative Group
EEC	Evropska gospodarska skupnost	The European Economic Community
EECC	Evropski zakonik o elektronskih komunikacijah	European Electronic Communications Code
EFTA	Evropsko združenje za prosto trgovino	The European Free Trade Association
EGP	Evropski gospodarski prostor	European Economic Area (EEA)
EK	Evropska komisija	European Commission
ENISA	Agencija Evropske unije za kibernetsko varnost	European Union agency for Cybersecurity
ERT	Preskus gospodarske ponovljivosti	Economic Replicability test
FTR	cena veleprodajnega zaključevanja klicev v fiksnem omrežju	Fixed Termination Rate
GDPR	Splošna uredba o varstvu podatkov	General Data Protection Regulation
GJI	Gospodarska javna infrastruktura	
GPON	Gigabitno pasivno optično omrežje	Gigabit Passive Optical Networks
IKT	Informacijsko komunikacijske tehnologije	Information and Communication Technologies
IoT	Internet stvari	Internet of Things
IRG	Skupina neodvisnih regulatorjev	Independent Regulators Group

ITU	<i>Mednarodna telekomunikacijska zveza</i>	<i>International Telecommunication Union</i>
KPI	<i>Kazalniki uspešnosti</i>	<i>Key Performance Indicator</i>
M2M	<i>storitev stroj-stroj</i>	<i>Machine-to-machine services</i>
MiPi	<i>Medijska in Informacijska pismenost</i>	
MIZŠ	<i>Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport</i>	<i>Ministry of Education, Science and Sport</i>
MMS	<i>Večpredstavnostni sporočilni sistem</i>	<i>Multimedia Messaging System</i>
MTR	<i>cena veleprodajnega zaključevanja klicev v mobilnem omrežju</i>	<i>Mobile Termination Rate</i>
NGA	<i>Dostop naslednje generacije</i>	<i>Next Generation Access</i>
NIS CG	<i>Skupina za sodelovanje na področju omrežij in informacijskih sistemov</i>	<i>The Network and Information Systems Cooperation Group</i>
OECD	<i>Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj</i>	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>
OTT	<i>Povrhne storitve</i>	<i>Over The Top</i>
QoE	<i>Zagotavljanje kakovosti</i>	<i>Quality of Experience</i>
RLAH	<i>Gostuj kot doma</i>	<i>Roam like at home</i>
SA	<i>Splošni akt</i>	<i>General act</i>
SEK	<i>Svet za elektronske komunikacije Republike Slovenije</i>	<i>Electronic communications council of the Republic of Slovenia</i>
SI-CERT	<i>Nacionalni odzivni center za kibernetsko varnost</i>	<i>Slovenian Computer Emergency Response Team</i>
SIST	<i>Slovenski inštitut za standardizacijo</i>	<i>Slovenian Institute for Standardization</i>
SMS	<i>Sistem kratkih sporočil</i>	<i>Short Message Service</i>
STB	<i>Televizijski komunikator</i>	<i>Set Top Box</i>
SURS	<i>Statistični urad Republike Slovenije</i>	<i>Republic of Slovenia Statistical organisations</i>
TCP	<i>Protokol za krmiljenje transporta</i>	<i>Transmission Control Protocol</i>
UDP	<i>Protokol uporabniških podatkov</i>	<i>User Datagram Protocol</i>
URSIV	<i>Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost</i>	<i>Government Information Security Office</i>
VHCN	<i>Zelo visokozmogljivo omrežje</i>	<i>Very High Capacity Networks</i>
ZDSMA	<i>Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij</i>	<i>Accessibility of Websites and Mobile Applications Act</i>
ZEKom	<i>Zakon o elektronskih komunikacijah</i>	<i>Electronic Communication Act</i>